הלכה · משנה תורה · מפרשים · קרית ספר · ספר טהרה

קרית ספר על משנה תורה, הלכות טומאת מת

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרית ספר על משנה תורה, הלכות טומאת מת

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרית-ספר-על-משנה-תורה-הלכות-טומאת-מת/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 8
פרק ג 15
פרק ד 17
פרק ה 19
פרק ו 23
פרק ז 25
פרק ח 27
פרק ט 30
פרק י 32
פרק יא 34
פרק יב 35
פרק יג 39
פרק יד 40
פרק טו 41
פרק טז 42
פרק יז 47
פרק יח 49
פרק יט 51
פרק כ 53
פרק כא 56
פרק כב 59
פרק כג 62
פרק כד 63
פרק כה 64

פרק א

הלכה א

מצות קעא להיות המת מטמא בכל האמור בפרשת זאת חוקת. המת מטמא במגע ובמשא ובאהל טומאת ז' טומאת מגע ואהל מפורשים בתורה כדכתיב הנוגע במת וגו' וטמא שבעת ימים וכתיב כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים. וטומאת משא מפי השמועה כדתניא בספרי מנין אף במשא תלמוד לומר וטמא שבעת ימים לרבות טומאת משא א"ר שמעון אינו צריך ומה אם נבילה שאינה מטמאה באהל הרי היא מטמאה במשא המת שהוא מטמא באהל אינו דין שיהא מטמא במשא וכיון שלא חלקה תורה טומאת משא נבלה ממגעה בטומאת ערב דין הוא שלא נחלוק טומאת משא במת ממגעו בטומאת שבעה ושתק הכתוב מטומאת משא במת לפי שטמא בפי' אהל כמו ששתק מאיסור הבת לפי שאסר בפי' בת הבת ושתק מאיסור אכילת בשר בחלב לפי שאסר בפי' אפילו בישולו.

הלכה ג

טומאת מגע האמורה בכל מקום בין במת בין בשאר הטמאים הוא שנגע האדם בבשרו בטומאה עצמה בין ביד בין ברגל בין בשאר גופו אפילו בלשונו הרי זה נטמא בפרק קמא דקדושין גבי עשרים וארבעה אברים שהעבד יוצא בהן לחירות אמר בן עזאי אף הלשון אמר עולא הכל מודים לענין טומאה לשון גלוי הוא אצל השרץ דקי"ל מגע בית הסתרים אינו מטמא ולשון גלוי הוא דאשר יגע אמר רחמנא והאי נמי בר נגיעה היא שהרי מוציא לשונו ונוגעים בו בגלוי הילכך נגע שרץ בלשונו טמאהו כמו אם נגע בידיו או בשאר גופו שבגלוי וכתב הרב ז"ל שאם נגע בצפרניו או בשיניו נטמא כיון שהם מחוברים לגוף ונראה שלמד מדתנן במקוואות פ"ט גבי שאין חוצצין צפורן המדולדלת ותניא בתוספתא עלה ושאמרו חוצצין ואין חוצצין לא מטמאין ולא מיטמאין חוץ מקרום שעל גבי המכה וכו' משמע לא מטמאין ולא מיטמאין השנויין במשנה צפורן המדולדלת הא שאינה מדולדלת מטמאה ומיטמא' ובהדיה תניא בת"כ יכול שאני מוציא את השיער ואת הצפורן תלמוד לומר טמא ובספרי תניא הנוגע במת פרט לנוגע בשיניו בשערו ובצפרניו בזמן שפרשו יכול שאני מרבה בשער שהן מחוברין תלמוד לומר טמא ושינים הוו דבר שבגלוי כיון שמגביה שפתיו ונראה שניו. אבל אם תחב אדם טומאה והכניסה לתוך גרונו של אדם טהור ולא נגעה בלשונו כדאיבעי' לן פרק יוצא דופן מקום נבלת עוף טהור שהוא בית הבליעה של אדם שאין לנבלת עוף טהור טומאה אלא שם בלוע הוי או

בית הסתרים הוי למאי נפקא מינה כגון שתחב לו חברו כזית נבלה לתוך פיו אי אמרת בלוע הוי טומאה בלועה לא מיטמיא אלא אי אמרת בית הסתרים הוי נהי נמי דבמגע לא מטמא במשא מיהא מיטמא ואמר רבא בית הסתרים הוי ובמגע לא מטמא אבל מטמא במשא כדאמ' גבי טומאת משא לקמן וגבי אשה שתחבתה לה חברתה כזית נבלה באותו מקום איבעיא לן כי האי גונא ואיפליגו בה אביי ורבא כי הכא דאביי אמר בלוע הוי ולא מטמיא כלל ורבא אמר בית הסתרים הוי ובמגע לא מטמא אבל במשא מטמיא כדאמר' משמע דלכ"ע משום נגיעה לא מטמיא וגבי שרץ דלית בה טומאת משא לכ"ע לית שום טומאה בבית הסתרים דבעינן נגיעה בגלוי כמו ידיו. קרום שעל המכה הרי הוא כעור הבשר לענין מגע ליטמא ולטמא אבל כשות הקטן אינו כעור הבשר פרק ט' דמקוואות תנן כשות של קטן לא מטמא ולא מיטמא הקרום שעל גבי המכה טמא ומטמא כשות היינו כמו שיער הקטן שיש לקטן כשם שיש לקישות כשהקשואים קטנים יש להם כמין שער ונקרא כשות של קישות והאי כשות של קטן לא מטמא ולא מיטמא דלא חשיב יד להכניס טומאה ולהוציא טומאה והא דתניא בת"כ בבשר הזב ולא בצואה שעליו ולא בקלקין שעליו ולא בשירים ונזמים וטבעות אף על פי שאין יוצאין יכול שאני מוציא את השער ואת הצפורן תלמוד לומר טמא ההוא שיער דמרבינן התם לא דמי כלל לכשות דהכא דאין לו אלא בקטנותו ואינו עיקר שער ולא חשיב כלל וקורין אותו שיער שוטה אבל קרום שעל גבי מכה חשיב כגופו וליכלוכי צואה וטיט וכיוצא בו אינו כעור כדתניא בהאי בריתא דת"כ.

הלכה ה

כשם שהאדם מתטמא בנגיעת טומאה כן הכלים מתטמאים בנגיעה כדכתיב כל הנוגע בהם יטמא בין אדם בין כלים חוץ בכלי חרס שאינו מתטמא אלא מאוירו בלבד כדכתיב גבי טומאת שרץ וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא מכל כלי עץ או עור או שק דעליו בנגיעה משמע וכתיב בתריה וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו מאוירו בלבד הוא מטמא כל המטמא אדם במגע מטמא כלים וכל שאינו מטמא אדם במגע אינו מטמא כלים דאין אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה.

הלכה ו

טומאת משא האמורה בכל מקום בין במת בין בשאר הטמאים הוא שישא אדם אב הטומאה אף על פי שלא נגע בה ואפילו היה בינו לבינה אבן הואיל ונשאה נטמא כדכתיב הנוגע בנבלתה וכתיב והנושא את נבלתה משמע בלא נגיעה אלא שהוא נשא עליו באי זה צד שיהיה הוי משא.

הלכה ז

מסיט בכלל נושא הוא וכל שמטמא במשאו מטמא בהסיטו פ' בתרא דזבין תנן א' הנוגע וא' המסיט רבי אליעזר אומר אף הנושא ובפרק העור והרוטב פרכינן אטו נושא לאו מסיט הוא אלא לאו הכי קאמר אחד הנוגע ואחד המסיט בלא נשא כלום בשני חצאי זתים אף על פי שאינן מחוברין יחד מטמא בהיסט אף על פי שאין מטמא בנגיעה דשתי נגיעות אין מצטרפות משמע דמסיט לחודיה הוי כנושא וילפינן ליה גבי אדם דכתיב וכל אשר יגע בו הזב יטמא אי משום מגע הא כתיב והנוגע בבשר הזב אלא להביא מגעו שהוא ככולו ואפילו מאחריו כדכתיב בו ואי זה זה היסט וכן גבי כלי חרס ואוכלין ומשקין ילפינן בת"כ מקראי דמטמאי בהיסט בפרשת זבין ובמסכת זבין פרק בתרא תנן הזב בכף מאזנים ואוכלין ומשקין בכף שניה כרע הזב טמאים משום היסט ומייתי לה פרק ר' עקיבא וזה וכל כיוצא בו טמא משום היסט וגבי טומאת מת ילפינן בק"ו מנבלה דמת מטמא בהיסט כדתני בסיפרי פרשת חוקת והיסט בנבלה הוי בכלל נושא כדאיתא התם והיינו כשמסיט הטומאה אבל טומאה מסיטה אותו אינו טמא אלא בזב. הנושא בתוך בית הסתרים נטמא שאף על פי שאין הנגיעה שם נגיעה כדאמרינן לעיל הנושא שם נושא הוא כרבא דאמר בהני תרי בעיי דמייתי' פרק יוצא דופן כדאמרינן לעיל דנהי דבמגע לא מטמא דהוי בבית הסתרים במשא מיהא מטמא שהרי נושא את הנבלה אבל נבלע בתוך מעיו אין שם אלא נוגע ולא נושא דדוקא בכזית נבלה באותו מקום או לתוך פיו הוא דאמרינן דטומאת סתרים הויא ולא טומאת בלועה אבל בתוך מעיו אפילו לרבא הויא בלועה והרי היא כמי שאינה ואין בה לא מגע ולא משא ואם טבל על טומאת בית הסתרים בהיותו בתוך מעיו טהור כטומאת נבלת עוף טהור שאינה מטמאה אלא בבית הבליעה ואפילו הכי אית לה טהרה כטומאת נבלה דכתיב בה ורחץ במים וגו' מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה דעדין היא במעיו ולא נתעכלה וקמטהר לה קרא בהערב שמש ש"מ בליעה מעכלתה מלטמא בר"פ בהמה המקשה.

הלכה ט

אין מתטמא במשא אלא האדם בלבד לא הכלים שנישא טומאה עליהם ולא נגעה בהם כדתניא בת"כ גבי קרא דכתיב והנושא את נבלתם יכבס בגדיו וגו' טמאים המה לכם מלמד שהנושא מטמא בגדים שהיה בדין שלא יטמא בגדים הנושא ומה אם במקום שנטמאו מחמת עצמן במגע לא נטמאו מחמת הנוגע בגדיו אינו מטמא בגדים דלא כתיב ביה יכבס בגדיו מקום שלא נטמאו מחמת עצמן במשא אינו דין שלא יטמאו מחמת הנושא ת"ל והנושא וגו' יכבס בגדיו וגו' שלא נטמאו מחמת עצמן כמשא דכתיב

בהאי קרא דנושא טמאים הם לכם לכם הם מטמאין ואין מטמאים אוכלין ומשקין וכלים כדאיתא התם.

הלכה י

טומאת אהל אינה אלא במת בלבד בין שהאהיל המת על הטהור בין הטהור על המת בין שניהם תחת אהל טמאים כדכתיב כל הבא אל האהל וכל אשר באהל אין לי אלא אדם מאהיל על המת טמא מנין אם האהיל עליו המת תלמוד לומר יטמא שבעת ימים כדתניא בספרי זוטא ותניא נמי פכ"ג בנזיר וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב זה המאהיל על פני המת המוטל בשדה מדלא כתיב יגע על פני המת בשדה. אחד הבא כולו לאהל המת או מקצתו הרי זה נטמא פ"ג מינין בבית נמי כי אעיל ידיה אסתאב דכמאן דנגע בטומאת המת שבפנים דמי דהויא בית כמליא טומאה וכן חוטמו וראשי אצבעותיו אמרינן התם דנטמא בכניסתן דהוי כנוגע בטומאה ובספרי דרשינן ליה מדכתיב כל הבא אל האהל יכול מרחוק ת"ל וכל אשר באהל אי בכל אשר באהל בכולו מנין אפילו במקצתו תלמוד לומר כל הבא אל האהל אפילו במקצתו נגע באסקופה מטפח ולמטה קרוב לארץ טהור דהוי כנוגע בקרקע עולם ומטפח ולמעלה טמא כדתנן פי"ב דאהלות וכדתניא בתוס' דאהלות פי' כרבי יהושע דפליג אר' אליעזר וכתב הרב ז"ל דהוי טומאה דרבנן.

הלכה יב

אחד המת מישראל או מן הגוים מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל כדכתי' אדם כי ימות באהל וכתי' ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרוים אדם כמו שאר"ש בן יאחי פרק הבא על יבמתו ואמר רבינא נהי דמעטינהו קרא מטומאת אהל דכתיב אדם כי ימות באהל ממגע ומשא ממעטינהו קרא הא כתיב במדין כל הורג נפש וכל נוגע בחלל ומדבעו טומאת שבעה אלמא מטמו וגבי מגע אשכחן נוגע בעצם או בחלל ולא כתיב אדם הילכך אף על גב דלא מיקרו אדם מטמו במגע ובמשא וכדאמר' נמי פכ"ג לענין טומאת מגע או בקבר זה קבר שלפני הדבור כלומר של גוים. הגוי אינו נעשה טמא מת ואין בכל מיני נפש מה שמתטמא והוא חי או מטמא והוא חי אלא אדם מישראל כדתניא פרק לא יחפור דגוי ממעט בחלון דאינו מקבל טומאה כדילפינן פרק בתרא דנזיר דכתיב ואיש אשר יטמא וגו' מתוך הקהל יצא גוי שאין לו קהל וחכמים הוא דעשאום כזבים לכל דבריהם. אחד גדול ואחד קטן מתטמאות בכל הטומאות אפילו בטומאת המת דכתיב בה איש כדאמר' פ"ק דערכין הכל מטמאין בטמא מת לאיתויי קטן סד"א איש אשר יטמא ולא יתחטא קמ"ל ועל הנפשות אשר היו שם אלא איש למעוטי מאי למעוטי קטן מכרת דביאת מקדש. ואפילו קטן בן יומו שנגע

או נשא או האהיל על הטומאה נטמא וב' ח' הרי הוא כאבן ואינו מקבל טומאה פרק יוצא דופן תנן תינוק בן יום אחד מטמא בטמא מת ובגמרא מ"ט דכתיב ועל הנפשות אשר היו שם נפש כל דהו ואוקמי' מתני' בדקים ליה דכלו לו חדשיו ובפרק לא יחפור תניא דבן ח' המונח בחלון ממעט משום דאינו מקבל טומאה כשהוא חי דלא איקרי אדם.

הלכה טו

המת אינו מטמא עד שתצא נפשו מתני' פ"ק דאהלות אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו וכו' ובפ"ג מינין מייתי בריתא דפרק העור והרוטב במת בנפש האדם אשר ימות אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו. נשברה מפרקתו ורוב בשר עמה או נקרע כדג מגבו או הותז ראשו או נחלק לב' חלקים בבטנו הרי זה מטמא אע"פ שעדין מרפרף בא' מאיבריו פ"ק דחולין אמר רב יהודה אמר שמואל נשברה מפרקת באדם ורוב בשר עמה מטמא באהל ואפילו מפרכס ואם תאמר מעשה דעלי מפרקת בלא רוב בשר הוה וקרי ליה מת זקנה שאני כדכתיב כי זקן האיש וכבר א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן קרעו כדג מטמא באהל אמר רב שמואל בר רב יצחק ומגבו אמר שמואל עשאה גסטרא נבלה ותנן פרק העור והרוטב מפרכסת אינה מטמאה טומאה נבלות עד שתמות או עד שיתיז ראשה וטעמא דכתיב וכי ימות מן הבהמה עד שתמות או יתיז ראשה דה"ל גסטרא ונבלה היא דחשובה כמתה ואפילו מפרכסת:

פרק ב

הלכה א

הנפל אף על פי שעדין לא נתקשרו איבריו בגידין מטמא במגע ובמשא ובאהל כאדם גדול שמת דכתיב הנוגע במת לכל נפש אדם דתנן פ"ב דאהלות אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת וגבי נזיר דמיטמא נמי תנן הכי ופרכי' על כזית מן המת מיטמא על כולו לא כ"ש וא"ר יוחנן לא נצרכה אלא לנפל שלא נתקשרו איבריו בגידים ואין בו כזית בשר ואבר מאותו נפל אינו מטמא באהל כיון שאין גידים דלא מיקרי אבר אלא עצם ובשר וגידין ועל הכל מגלח הנזיר אף על פי שאין לו גידים עדין ובפרק בהמה המקשה אמרינן ור' עקיבא עובר במעי אשה דטמא מדאוריתא מנ"ל א"ר אושעיא אמר קרא כל הנוגע במת בנפש אי זהו מת שבנפש אדם שהוא בתוך נפש אחרת הוי אומר זה עובר שבמעי אשה ואפילו לרבי ישמעאל דאמר דאינו מטמא משום דכתיב על פני השדה דמשמע גלוי וזה טמון במעי אמו כשיצא טמא אפילו לא נתקשרו איבריו בגידין עובר מיקרי והוי טמא וכל שלא יצא אינו מטמא אלא מדרבנן דהוי מגע בית הסתרים

וכמו שכתב הרב ז"ל סוף הלכות אלו. וכן כזית מן בשר המת בין לח בין יבש כחרש כדתנן פרק דם הנדה ובשר המת מטמאין לחים ומטמאים יבשים ובגמרא מנ"ל אמר קרא לכל טומאתו לכל טומאות הפורשות ממנו ל"ש לח ול"ש יבש רבי יוחנן אמר או בעצם אדם או בקבר אדם דומיא דעצם מה עצם יבש אף בשר אדם יבש מאי בינייהו איכא בינייהו דמיפרך איפרוכי שיבש יותר מדאי לרבי יוחנן טהור דדומיא דעצם בעי דלא מיפרך ולכך כתב הרב ז"ל כחרש דהוו כעצם דלא מיפרך וכזית מן המת דמטמא כמת שלם נפקא לן בספרי זוטא מדכתיב במת וכזית מן המת הוי תחלת יצירתו של אדם ולכך מטמא כמת במגע ובמשא ובאהל. והנצל כבשרו מטמא בכזית והוא בשר שנימוח ונעשה כלחה סרוחה קרושה כדתנן פ"ק דאהלות ופרק כ"ג והוי כזית בשר דמטמא כמת משום דתחלת ברייתו בכזית וכולהו שיעורין נמי הוו הלכה למשה מסיני.

הלכה ג

אבר שנחתך מן האדם החי הרי הוא כמת שלם אפילו אבר קטן בן יומו שאיברים אין להם שיעור כדתנן במתניתין דפ"ק דאהלות ואבר מן החי שיש עליו בשר כראוי ובמתני' דפרק כ"ג ותניא בגמרא וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת זה המאהיל על פני המת כדאמר' לעיל בחלל חרב זה אבר הנחלל ונקצץ מן החי ויש לו להעלות ארוכה דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי ע"י החרב ואמרינן בהעור והרוטב שהוא כ"כ בשר שיכול לחיות ממנה אם האבר היה מחובר לאדם חי יוכל להעלות ארוכה אע"פ שאין בו כזית בשר והוא שיהיה האבר שלם כברייתו בשר גידים ועצמות דומיא דאיסור אכילת אבר מן החי והכא נמי כתיב בעצם אדם עצם שהוא כאדם בשר גידין ועצמות אבל הכוליא והלשון וכיוצא בהם אע"פ שהן אבר כיון שאין בהם עצם הרי הן כשאר הבשר פרק העור והרוטב כוליא וניב שפתים איכא בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי דלרבי עקיבא לאו אבר נינהו דבעיא דומיא דבהמה בשר גידין ועצמות וכן נמי לגבי טומאת אדם. חסר מן העצם של אבר כל שהו פ"ו דעדיות במשנה דבר אחר אבר שיש עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ובאהל חסר הבשר טמא חסר העצם טהור ופי' רבינו שמשון ספ"ק דאהלות בהאי מתניתין דעדיות חסר בשר טמא כדתנן במתניתין דאם אין עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ואין מטמא כאהל חסר עצם טהור לגמרי ובלבד שלא יהא בו כזית בשר וכגון דחסר עצם לגמרי דליכא עצם כלל דאי חסר עצם מכברייתו צריך שלא ישאר ממנו עצם כשעורה דבענין אחר אם חסר לא הוי טהור לגמרי ע"כ. ובפ"ב גבי מתניתין דאלו אם חסרו טהורים כזית מן המת וכו' ואבר מן החי שחסר עצמו פי' ונראה דחסר עצמו לאו דליכא עצם כלל אלא אפילו חסר משהו ממנו שאינו כברייתו

אפילו קולית גדולה שחסר משהו ממנה תו לא מיטמיא משום אבר מן החי וכמו שכתב הרב ז"ל חסר מן העצם של אבר כל שהו הרי האבר כולו טהור ונראה דמפרש רבינו שמשון ההיא מתני' דעדיות דאבר שיש עליו בשר כראוי דמיירי באבר מן המת ולהכי כתב שלא ישאר ממנו עצם כשעורה דבענין אחר לא הוי טהור לגמרי אבל מפשטא דמתני' לא משמע דמיירי אלא באבר מן החי דעליה קאי וכן פרשה הראב"ד ז"ל באבר מן החי. ובשר הפורש מן החי טהור וכן עצם הפרוש מן החי בלא בשר טהור פ"ו דעדיות במתני' אריכתא כזית בשר הפרוש מן אבר מן החי רבי אליעזר מטמא ורבי יהושע ורבי נחוניא מטהרין וכו' עד שכן טהרת עצם כשעורה הפורש מן החי וכו' שכן טהרת כזית בשר הפורש מן החי דאבר מן החי הוא דילפינן דמטמא במגע ובמשא ובאהל משום דהוי דומיא דאדם עצמו בשר וגידין ועצמות כדאמר' לעיל.

הלכה ד

אבר הפורש מן המת מטמא במגע ובמשא ובאהל במת והוא שיהיה בשר גידין ועצמות כדתנן התם פ"ב דאהלות ובפ"ו דעדיות תנן העיד ר' יהושע ור' נחוניא על אבר מן המת שהוא טמא שר' אליעזר אומר לא אמרו אלא על אבר מן החי אמרו לו והלא ק"ו הוא ומה מן החי שהחי הוא טהור אבר הפורש ממנו טמא מן המת שהוא טמא אינו דין שיהא אבר הפורש ממנו טמא חסר עצמו אם נשאר עליו בשר כזית מטמא במת שלם כדילפינן לעיל לכזית מן המת חסר הבשר אם נשאר עליו כדי להעלות ארוכה בחי מטמא כמת שלם ואם לאו הרי הוא כשאר עצמות המתים וכדתנן פ"ק ופ"ב דאהלות גבי איברים שיש עליהם בשר כראוי דבעי דומיא דאדם בשר וגידים ועצמות לטמא במגע ובמשא ובאהל כדאמ'.

הלכה ה

מוח שבתוך העצם הרי הוא מעלה ארוכה מבחוץ לפי' קולית המת שהוא סתום אם יש שיעור מוח להעלות ארוכה טמא כמת שלם ואם לאו הוי כשאר עצמות המת פ' העור והרוטב תנן קולית המת וקולית המוקדשין דפגול ודנותר הנוגע בהן בין נקובין בין סתומין טמא ובגמרא נוגע אין מאהיל לא אי דאיכא כזית מוח מבפנים טומאה בוקעת ועולה ואמאי אין מטמא באהל הא אין בה חלל טפח וקי"ל בברכות כל חלל שאין בו טפח אין חוצץ בפני המת ואי קסבר מוח שבפנים מעלה ארוכה מבחוץ אע"ג דליכא כזית מוח על ידי המוח גדל הבשר למעלה כשהוא מחובר לחי ואוקמה אביי לעולם מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ והאי דקתני מתני' נוגע ולא מאהיל משום דשפה שנסרה במגל דתו לא מעלה ארוכה כחי משמע דאי לא נסרה מטמא באהל הואיל דמעלה ארוכה

אע"ג דאין בו כזית מוח ולפרש"י מעלה ארוכה אע"ג דלית ביה מוח כלל דבמחובר לחי אע"ג דליכא מוח סוף המוח לבא שפעמים המוח כולו כלה וחוזר וע"י המוח גדל הבשר מלמעלה ומשום דאביי אוקי מתני' בתרי טעמי כדאיתא התם מייתי תלמודא אוקמתא דר' יוחנן דאמר לעולם בכזית מוח ומוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ ומאי נוגע דקתני מתני' מאהיל ומשום סיפא דקולית נבלה אוקי דהאי כזית מוח הוי מתקשקש יבש ונעקר בתוך חלל העצם דאינו מעלה ארוכה ואפ"ה מטמא באהל משום האי כזית מוח דבפנים דטומאת בוקעת ועולה דמוח כבשר לכל דבר.

הלכה ו

האבר והבשר המדולדלים באדם אף ע"פ שאינם ראויים לחזור ולחיות טהורים שם פרק העור במשנה וטעמא דטהורים דכי ימות כתיב מה האדם הבשר טהור האבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר מן המת שם במשנה דברי ר"מ ור"ש מטהר וטעמא דר"מ דמיתה עושה ניפול ובשר הפורש מן החי טהור ואבר מן החי טמא כדילפינן לעיל ובפ' כ"ג אמרינן או במת זה אבר הנדלדל מן המת ובגמרא מאי איכא בין אבר מן החי לאבר מן המת כזית בשר ועצם כשעורה הפורש מאבר מן החי איכא בינייהו כדתנן בעדיות דר' נחוניא ור' יהושע מטהרין בשר הפורש מן החי ור' אליעזר ור' יהושע מטהרין עצם כשעורה הפורש מן החי ואמרו לו לר' יהושע מה ראית לטהר בשניהם והא שניהם במת טמאים אמר להם לא אם אמרתם במת שהרי יש בו רובע הקב ורקב דרובע הקב עצמות מת מטמא באהל ורוב בנינו ורוב מנינו ומלא תרווד רקב תאמרו בחי שאין בו רוב ורובע ורקב וכו'. איברים אין להם שיעור כדתנן במתני' דפ"ק דאהלות דאפילו פחות מכזית מן המת ופחות מכזית מן הנבלה ופחות מכעדשה מן השרץ מטמאין טומאתן ומיירי בין באבר מן החי בין באבר מן המת אמרו חכמים בהאי משנה רמ"ח איברים באדם שלשים בפסת הרגל ששה בכל אצבע וכו' כל א' מטמא במגע ובמשא ובאהל אימתי בזמן שיש עליהם בשר כראוי דהוא שיעור להעלות ארוכה כדאמר לעיל כל אחד ואחד מהן בשר וגידין ועצמות כדמני להו במתני' ואין השנים מן המנין ובאשה רנ"א כדאמר' פ' מומין אלו בבכורות מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששילקו זונה אחת שנתחייבה מיתה למלך ומצאו בה רנ"ב אמר להם ר' ישמעאל שמא באשה בדקתם שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות דתניא רבי אליעזר אומר כשם שצירים לבית צירים לאשה דכתיב ותכרע ותלד כי נהפכו עליה ציריה רבי יהושע אומר כשם שדלתות לבית כך דלתות לאשה דכתיב כי לא סגר דלתי בטני רבי עקיבא אומר כשם שמפתח לבית כך מפתח לאשה דכתיב ויפתח את רחמה ולר' עקיב' קשיא

תלמידי דרבי ישמעאל דלא מצאו אלא רנ"ב דילמ' איידי דזוטר המפתח איתמוחי אתמח בשליקה ונראה דדלתות וצירים חשיבי כחד חד ומפתח בחד ה"ל ג' יתרים באשה שהם רנ"א כמו שכתב הרב ז"ל ותלמידי רבי ישמעאל משום בדיקה יתירא חשיבי להו בתרי תרי ואמרינן התם אמר רבא וכולן אין מטמאין באהל כיון שאינם באיש דכתיב אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם ותנא נמי התם יתרת שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ובאהל וא"ר יוחנן ובנספרת על גב היד שעומדת בשורתן וכן אמר רבינו הגדול דהיינו רב דמטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל ואמר רבי יוחנן בשאינה נספרת על גב היד ואמרי' מה נפשך אי אבר הוא באהל נמי תטמא אע"ג דאינה נספרת ואי לאו אבר הוא במגע ובמשא נמי לא ליטמא אמרי משום עצם כשעורה נגעו בה אי נגע בעצם ואי איכא כזית בשר באהל נמי מטמא דהא איכא כזית בשר המת אפילו אין בה עצם וצפורן ואינה נספרת אבל אם היא נספרת על גב היד ויש בה עצם אף על גב דאין בה צפורן קחשיב אבר ומטמא באהל אף על גב דליכא כזית בשר ועולה למנין קנ"ה שהוא רוב איברים כדתניא התם ואיכא אוקמתא אחריתא לרב פפא דאמר דמדרבנן היא טומאה שאינה נספרת על גב היד אטו אותה שנספרת ע"ג היד וכמו שכתב הרב ז"ל ובפרק בא סימן משמ' דהוי דאורי' כאוקמתא קמית'.

הלכה ח

עצמות שאין עליהם בשר אם נכרת עלי' צורת עצמות האדם מטמאים באהל שאני קורא בהם עצם אדם וכדתנן בפרק ב' דאהלות אלו מטמאין באהל המת השדרה והגלגלת וכו' ורוב עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין כלומר אף על גב דליכא רוב מנין ולא רוב בנין ורוב בנינו ורוב מנינו אף על פי שאין בהם רובע וכמה הוא רוב מנינו קנ"ה וכתב הרב ז"ל דמפקינן להו מדכתיב עצם אדם והני הרי הם ניכרים שהם עצם אדם וכדתניא פכ"ג או בעצם אדם זה רובע עצמות ובספרי זוטא תניא זאת התורה אדם כי ימות באהל אם לאדם כבר לימד ומה אני מקיים אדם לרבות דבר אח' שיטמא כמת שלם את מרבה השדרה והגלגלת וכו' ורוב עצמות ורוב בנין ורוב מנין ואם חסרה חוליא א' מי"ח חוליות או חסר כסלע מעצם הראש או חסר מרוב בנינו כל שהו או מרוב מנין אינן מטמאין באהל דלא מרבינן טומאה לעצמות אלא כי האי גונא אבל אי חסרו הוו כטומאת עצם כשעורה דמטמא במגע ובמשא ולא באהל דכתיב וכל הנוגע בעצם לרבות אפילו עצם כשעורה לטומאת מגע ומשא.

הלכה יא

מת שהרקיבו עצמותיו בקבר ונעשו רקב מלא חפנים ממנו מטמא במשא ובאהל כדתנן במתני' דאהלות ופרק כ"ג ומלא תרווד רקב וכמה שיעורו חזקיה אמר מלא פסת יד ורבי יוחנן אמר מלא חפנים ואתיא כחכמים דאמרי מלא חפניו כדאיתא התם ופרק העור והרוטב תניא רבי יוסי אומר מלא תרווד רקב מטמא במגע ובמשא ובאהל ופרש"י רקב עפר הנמצא בארון של מת שהוא רקבוביתו של מת ושיעור מלא תרווד הלכה למשה מסיני ואמרינן התם דהא נוגע דקתני הכא היינו מאהיל ואית תרי גווני מאהיל כדאיתא התם אבל נוגע וחוזר ונוגע דהא לא מצי נגע בכוליה בבת אחת ובפרק כ"ג אמרינן אי זהו מת שיש לו רקב זה שנקבר ערום בארון של שיש אבל נקבר בכסותו בארון של עץ אין לו רקב דאין לנו הלכה למשה מסיני שיהא רקב מטמא אלא הבא מן המת עצמו בלי תערובת וכל שיש לו תערובת אין לו תורת רקב וכדאיתא נמי פ' המפלת.

הלכה יב

דם המת מטמא כמת אפילו באהל כדכתיב בנפש האדם אשר ימות ונאמר כי הדם הוא הנפש ושיעור רביעית הוא מן השיעורים שאמרו עליהם הלכה למשה מסיני ואמרו גם כן דתחלת דם בריאת האדם ברביעית וכדאמ' בעלמא רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם ותניא בתוספתא דאהלות אבל שאול אומר תחלת דמו של קטן רביעית ואפילו תמצית הדם כל שיש בו אדמומית מטמא באהל דדם הוי לענין נדה כל שיש בה אדמומית וגבי נזיר תנן פכ"ג ועל חצי לוג דם דאף ע"ג דברביעית מטמא באהל כדתנן במתניתן דאהלות לענין גילוח נזיר אינו מגלח אלא על חצי לוג דשיעורין הלכתא למשה מסיני. דם החי אפילו דם נחירה הרי זה טהור ודם תבוסה טמא כדתנן במתני' דפ"ב ורביעית דם תבוסה ובפ"ג תנן אי זהו דם תבוסה שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית אחר מותו דברי ר' עקיבא דסבר דמצטרפי ומטמא בג' טומאות אבל רבי ישמעאל סבר דכי האי גוונא טהור ולא איקרי דם תבוסה אלא בגוונא אחריתי כדמפרש במתני' והכל מדרבנן דלא מטמא רביעית דם מן התורה אלא הבאה מן המת כדכתיב במת בנפש דמו של מת וכדאמר' פרק האשה שאני דם תבוסה מדרבנן. הרוג שהיה מוטל ודמו מנטף כשהוא חי ויורד לגומא ומת והוא מנטף טפה טפה ראשונה שלאחר מיתה בטלה בדם שנטף מחיים כחכמים בפרק תנוקת ואמרינן נמי התם דאם הדם הוא שותת דאינו נוטף אלא שותת לארץ ואינו נפסק לא מבטל להההוא דלאחר מיתה ואם היתה רביעית דם בלבד והיה ספק מחיים ספק לאחר מיתה הוי כשאר ספיקות דברשות היחיד טמא כדילפי' מסוטה.

הלכה טו

הקבר כל זמן שהטומאה בתוכו מטמא במגע ובאהל כמת שלם כדתניא פכ"ג או בקבר זה קבר סתום דאמר מר טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ונעשה קבר כגופו של מת והמהלך עליו אף על פי שאין נוגע אלא מאהיל לטמא ובתוספות כתבו קבר סתום בשאין בו פותח טפח איירי דאי הויא טומאה רצוצה אינו מטמא אלא מה שכנגד גופו של מת והכא איירי בהקבר עצמו מטמא אפילו שלא כנגד המת והכי איתא בספרי בקבר זה קבר סתום שמטמא כל צדדין אפילו ריק שבו כיון שיש פותח טפח בין המת לקבר שעליו טומאה בוקעת ועולה מכל הקבר ועל כרחך מיירי בטומאת אהל מדכתיב ברישיה דקרא וכל אשר יגע על פני השדה וכו' דהיינו שהוא מאהיל על פני המת המוטל בשדה מדלא כתיב יגע על פני המת בשדה והדר כתיב ועל הנוגע בעצם וגו' או בקבר ואמר ר"ל זה קבר שלפני הדבור כלומר שהגוים מטמאים במגע אף על פי שאין מטמאים באהל כדתניא קבר הגוים אין מטמא באהל אלא בנגיעה וכל שהיה קודם מתן תורה בין גוים בין ישראל הוו בני נח וקברי הגוים לאחר הדיבור כקודם הדיבור שאין מטמאין באהל לפי שלא ניתן להם תורה. ואחד הנוגע בגגו של קבר או בכותליו וכדתנן פרק ז' דאהלות נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדין טהור ואם היה מקום הטומאה טפח על רום טפח הנוגע בה מכל מקום טמאה מפני שהיא כקבר סתום והוא מטמא כל סביביו כיון שהוא בנוי וסתום. אבל המעמיד כלים או אבנים בצידי המת וכסה עליו מלמעלה בכלים או באבנים והם גולל ודופק מטמאין במגע ובאהל כקבר מדברי סופרים ואינן מטמאין במשא ובפרק העור והרוטב גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואינו מטמא במשא וכתבו בתוספות למ"ד בפרק המקשה דגולל ודופק הוי הלכתא איכא למימר דהכי גמירי לה דמטמא במגע ובאהל ולא במשא אלא למאן דמייתי לה מעל פני השדה קשה מנ"ל ונראה משום דההוא קרא דכל אשר יגע על פני השדה מוקמי' בנזיר באהל ובמגע נמי מטמא משום דאפקיה בלשון נגיעה ובמשא לא מצינן שיטמא ע"כ וכיון שאין מטמא במשא אם גרר הגולל וכו' הרי זה טהור ודופק דופקין טהורים כדתנן פרק שני דאהלות דדוקא דופק הסומך עליו הגולל הוא דילפינן ולא דופק דופקין.

הלכה טז

טומאת בית הפרס וארץ העמים מדברי סופרים כדאמר' פרק קמא דשבת:

פרק ג

הלכה א

אלו מטמאין במגע ובמשא ובאהל המת אפילו נפל שלא נתקשרו איבריו בגידין וכזית מבשר המת ונצל ואבר מן החי ומן המת שיש עמהם בשר כראוי והשדרה והגלגלת ורוב בנין ומנין ורובע עצמות כלהו מן התורה כדילפינן לעיל ודם תבוסה מדרבנן א"נ ספיקא דאוריתא כשהוא ספק אם כולה מחיים או אחר מיתה כדאמ' לעיל וכל אלו שחסרו מטמאין במגע ובמשא ולא באהל אלא שארץ העמים ובית הפרס הם מדרבנן כדאמר' לעיל ובשר מן המת כזית וכן נצל שחסרו מכזית אין בהם טומאה כלל דכל אלו שחסרו והם מטמאים במגע ובמשא משום עצם כשעורה הוא דמטמאין דהוי הלכתא וגמרינן ליה נמי מקרא כדאמרינן לעיל.

הלכה ב

הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל כדילפינן לעיל ולא במשא הרקב מטמא במשא ובאהל ומגע אין בו דאי איפשר ליגע בכולו בבת אחת כדאמרינן לעיל ואם חסר כל שהוא ממלא תרווד טהור לגמרי וכן אבר מן החי שחסר כל שהו מעצמו כדתנן פרק שני דאהלות דלא ילפינן טומאה לאבר מן החי אלא כשהוא שלם כברייתו וכן רביעית דם שחסר כל שהו טהור לגמרי כללא דמילתא דכל אותם שחסרו לא מטמאי אלא משום עצם כשעורה דהוי הלכתא וקרא ואותם דלית בהו עצם כשעורה טהורים לגמרי כדאמ' וטומאת רביעית דם ואבר שאין עליו בשר כראוי ילפינן להו נמי מן התורה רביעית דם משום נפש ואבר שאין עליו בשר כראוי משום עצם כשעורה והרב ז"ל כתב שאינו דין תורה לפי שאין הנזיר מגלח עליהם. ואין רקב אלא כשאין בו שום תערובת כלל ויהיה מן המת השלם כדאמרינן בנזיר ובנדה דהכי גמירי לה לטומאת רקב והרוג נמי מהאי טעמא אין לו רקב שיצא דמו וחסר כדאמרינן פרק המפלת. ורקב הבא מב' מתים שנקברו כאחד אפילו ערומים בארון של שיש אין להם רקב דהוו כמו עירוב זה לזה כדאמר רבי יוחנן פכ"ג וכן גזז שערו וקברו עמו נעשה לו תערובת כדאמר נמי רבי יוחנן התם ועובר במעי אשה אמרינן התם דנעשה עירוב ואין לה רקב כיון דסופו למיפרש מינה. טחן המת עד שנעשה רקב אינו מטמא עד שירקיב מאיליו שם אמר אביי נקטי' מת שטחנו אין לו רקב איבעיא להו חזר והרקיב מהו מידי הוא טעמא אלא דאיכא בשר גידין ועצמות והאיכא או דילמא כברייתו בעינן והא ליכא שהרי טחנו כבר תיקו. הרקיב כשהוא חי שם בעיא דרבא הרקיב כשהוא חי ולאחר כך חזר ומת והרקיב כולו מהו כי גמירי רקב

דאירקיב כשהוא מת והאי כשהוא חי הרקיב מקצתו ואין לו תורת רקב או דילמא השתא הא מיית והוי כולו נרקב ולא איפשיטא. מלא חפנים ועוד מעפר הנמצא בקבר פרק שני דאהלות פלוגתא דרבנן ור"ש ובפרק המפלת מאי טעמא דרבנן לפי שאי איפשר למלא תרווד ועוד עפר בית הקברות שאין בו מלא תרווד רקב ונראה דהוי מדרבנן כמו שכתב הרב ז"ל כיון דמעורב בעפר.

הלכה ט

המת שנשרף ושלדו קיימת והצלעות שלא נתפזר האפר ועדין נראה כשלם טמא כדאמר ר' שבתי פרק המפלת ושפיר מרוקם שטרפו במים שם מימרא דר"ל שפיר שטרפוהו במימיו דמי הלידה היוצא עמו הודח בהן ונמחה הוי כמת שנתבלבלה צורתו כמו שרוף שנתפזר ואין שלדו קיימת. בשר המת שנפרך ונעשה כקמח טהור כדתניא סוף תמורה דם הנדה ובשר המת שנפרכו טהורים דאף ע"ג דתנן פרק דם הנדה דמטמאין לחין ויבשים היכא דנעשו אפר בעלמא טהורים אם אין שם מלא תרווד רקב וכן אפר שרופים פרק שני דאהלות רבי אליעזר אומר שיעורו ברובע וחכמים מטהרים וכן התולעים הנהוין מבשר המת בין חיים בין מתים טהורים פרק שני דאהלות כזית רמה רבי אליעזר מטמא וחכמים מטהרים ומייתי לה סוף פ' כל האסורין בתמורה וקאמר דסברי רבנן דפירשה הוי ורבי אליעזר סבר דמ"מ טמא משום דכתיב אף כי אנוש רמה דמחיים איקרי רמה והמוח כבשר כדאמרינן לעיל.

הלכה יא

עור האדם כבשרו ריש פרק דם הנדה אמר עולא דבר תורה עור האדם כי עבדו טהור ומה טעם אמרו טמא שמא יעשה עור אביו ואמו שטיחין וכן בפרק העור והרוטב גבי מתני' דאלו עורותיהן כבשרן עור האדם וכו' מתנו הא דעולא אסיפא דכולן שעבדו וכו' לאיכא דאמר ומאן דמתני לה הכי אסיפא דעבדן אבל רישא דלא עבדן טומאה דאוריתא אית בהו דעור האדם הוי רך כבשר. ועור הבא כנגד פניו של אדם כשנולד פרק קמא דבכורות ברייתא בין הוא חי ואמו חיה או שניהם מתים טהור דלאו בשר הוי.

הלכה יג

כל שבמת טמא כדילפינן לעיל חוץ מן השינים והשער והצפורן הואיל וגזען מחליף ובשעת חבורן הכל טמא משנה פרק ג' דאהלות ומייתי לה בפרק דם הנדה ואמר רב אדא דומיא דעצם אדם מה עצם נברא עמו ואין גזעו מחליף שאם ניטל אינו חוזר אף כל שנברא עמו ואין גזעו מחליף יצאו השינים שלא נבראו עמו ויצאו שער וצפורן שאף על פי שנבראו עמו גזען מחליף ובשעת חבורן הכל טמא כדילפינן לעיל מדכתיב הנוגע במת

לכל נפש אדם וגו' ולכך מטמא באהל ובנגיעה בו וכתבו התוספות פרק כ"ג משום דהוו יד לטומאת המת. ושערו העומד ליגזז וצפרניו העומדות לינטל שם פכ"ג בעיא דחזקיה ולא איפשיטא. כל משקה היוצא מן המת טהור חוץ מדמו כדילפינן מנפש וכל מראה אדמומית שבו כדאמ' פרק כיסוי דמייתי להא מתני' ואמר מת דבדילי אינשי מיניה לא גזרו ביה רבנן ומראה אדמומית טמא דומיא דמראה אדמומית דם שחייב בכיסוי וכשר לזריקה נמי כדתנן התם. כבד שנימוחה מטמאה ברביעית מפני שהיא כדם נקפה. דם קטן שיצא כלו אם אין בו רביעית טהור אף על פי שהוא כל דם שבו כחכמים דפליגי אר' אליעזר במתניתין ריש פרק ב' דאהלות ונראה דמאי דאמרינן אפילו הוא כל דם שבו היינו כל הדם שבו שיכולת לצאת דהא תחלת דמו של קטן ברביעית כדאמרינן לעיל.

הלכה טו

ואלו אם חסרו כל שהו טהורים רביעית דם ועצם כשעורה וכזית מת ונצל ומלא תרווד ואבר מן החי שחסר מעצמו כדתנן לכולהו פרק שני דאהלות וכדילפינן לעיל:

פרק ד

הלכה א

רביעית דם הבאה משני מתים טהורה וכן שדרה וגלגלת ורבע עצמות ואבר משני מתים כולהו הוו פלוגתא דר' עקיבא וחכמים פרק ב' דאהלות דמטהרי רבנן מטומאת אהל דכולהו גמרינן להו ממת אחד ולא משני מתים ומייתי לה פכ"ג ואמרו דבכולהו חזר בו רבי עקיבא חוץ מרביעית דם הבאה משני מתים דכתיב על כל נפשות מת גבי נזיר דמגלח עליו.

הלכה ב

אבר מן החי משני בני אדם טהור כדתנן בהאי מתניתין בפלוגתא דרבי עקיבא וחכמים ואפילו מאיש אחד אם נחלק לשנים טהור כדתנן התם לרבנן דר' יוסי ואפילו חזר וחברו דחיבור אדם אינו חיבור. כזית בשר משני מתים ומלא תרווד משני מתים מצטרפין זה עם זה משום דשוו בשיעוריהן בכזית אבל גלגלה ורובע ושדרה ואבר לא מצטרפי דלא שוו בשיעוריהן דאין עצמות ואיברים שני מתים שוים ואין חצי גלגלה זה שוה לחצי גלגלה זה אבל כזית בין ממת זה בין ממת זה הוי שיעור.

הלכה ד

עצם כשעורה שנחלק לשנים מטמא במשא פרק ב' דאהלות רבי עקיבא מטמא והיינו במשא דבמגע אין נוגע וחוזר ונוגע ואין חיבור בידי אדם חיבור וכן רובע עצמות המת

שנדקדקו ואין בכל אחד מהם עצם כשעורה מטמאין באהל שם במשנה רבי שמעון מטהר וחכמים מטמאים. כזית מן המת שחתכו נחלקים ורדדו ודבקו מטמא באהל ובמשא ואינו מטמא במגע אף ע"פ שחברו דחיבור אדם אינו חיבור וכדאיתא בתוספתא דאהלות פרק ד'. כזית שלם שהתיכו טמא היה מפורד והתיכו טהור שם בתוס' וטעמא דכזית שלם כיון שהיה טמא קודם ה"נ השתא דלאו מידי חיבור עבד איהו אבל כשהיה מפורד שלא היה מטמא במגע התיכו ונתחבר הוי חיבור בידי אדם ולא שמיה חיבור דהא פרח ליה טומאה מיניה כשנתפרד כדאיתא פכ"ג. שדרה שנגררו רוב חוליות שבה אף על פי ששלדה קיימת אינה מטמא' באהל ובקבר הקבר מצרפה וכתבו בתוספות פרק כ"ג דהכי גמירי לה דכשגרר רוב צלעות שבה שעקר רוב הצלעות טהורה אף על פי שהן מונחות אצלה ובקבר אפילו משוברת ומפורקת טמאה שהקבר מצרפה להיות כמו שלימה.

הלכה ח

כל הטמאים באהל שנחלקו והכניסן לתוך הבית האהל מצרפן ומטמאין באהל כדתנן פ"ג דאהלות ר' דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאים ומייתי לה פרק העור והרוטב. עצם שיש עליו כזית בשר בידי שמים והכניס מקצתו לפנים מן הבית נטמא הבית וכן ב' עצמות בשני חצאי זתים והכניס מקצתן לפנים אבל היו תחובין בעצם בידי אדם טהור שם במשנה וטעמא דאף על גב דעצם אינו מטמא באהל הוי יד להכניס טומאת הבשר ויש יד נמי לפחות מכזית כר' יוחנן דפליג ארב פרק העור והרוטב.

הלכה י

מלא תרווד רקב שנתפזר בתוך הבית טמא שם במשנה פלוגתא דרבנן ור' שמעון ומייתי לה פרק המפלת. רביעית דם שנתבלע בתוך הבית טהור שם במשנה ובנדה פרק האשה אמרינן הבית טמא ואמרי לה הבית טהור ולא פליגי הא בכלים דבסוף שבאו לבית אחר שנבלע הדם טהורים והא בכלים דמעיקרא שהיו קודם שבלעה טמאים שנטמאו באהל. כזית מן המת שנאבד בתוך הבית טהור ולכשימצא הבית טמא למפרע פרק האשה רבי מאיר אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך טומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה ובגמרא כמה עובדות דבדקו ולא מצאו ואחר כך נמצא ומסתמא טמאו למפרע.

הלכה יג

רביעית דם שנשפך באויר שם במשנה פרק ג' אם היה מקומו קטפרס והאהיל על מקצתו דקטפרס אינו חיבור אבל אם אשבורן שהוא מקום גומא או שקרש ואפי' קטפרס

הוי חיבור וטמא אפילו האהיל על מקצתו. נשפך על האיסקופה והיא קטפרס בין לפנים שמשפע לצד פנים בין לחוץ והבית מאהיל עליו טהור אף על פי שסופו לירד לפנים אינו חיבור היה אשבורן או קרש טמא. רביעית דם שנבלעה בכסות אם מתכבסת ויצאה ממנה רביעית דם שנבלעה בה הרי הכסות מטמאה ואם לאו אינה מטמאה באהל והרי היא ככסות שנגעה במת כיון שנגע בה רביעית דם אבל רביעית דם עצמו שבלוע אינה מטמאה כיון שאינו יכול לצאת שם משנה ומייתי לה פרק האשה ומוקי לה בדם תבוסה דרבנן ולכך מתבטל אגב בגד כדקתני מתניתין דטהורה אם אינו יכול לצאת אבל דאוריתא לא ולהכי כתב הרב ז"ל שהבגד עצמו הוא ככסות שנגעה במת.

הלכה יד

המשא והמגע והאהל ג' שמות הם ואין מצטרפין אלא כל שהוא משם אחד כדתנן זה הכלל כל שהוא משם אחד מצטרף וטמא מב' שמות אינו מצטרף ומייתי לה פרק העור והרוטב ומייתי מתניתין דאהלות דקתני נוגע בחצי זית ומאהיל בחצי זית טמא ובעי למימר דנוגע ומאהיל חד שמא הוא אלא דקשיא לה סיפא דקתני הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית טהור ואי חד שמא הוא אמאי טהור ומוקי רישא בטומאה רצוצה בין שני מגדלים דכולה נגיעה היא הילכך מגע ומגע כגון נוגע בשני חצאי זתים בבת אחת או האהיל על חצי זית וחצי זית מאהיל עליו טמאים אבל מגע עם אהל או עם משא וכן הם עם מגע אינן מצטרפין כדאמר' דכל חד באנפי נפשיה בשיעורי וכיון דליכא שיעור בחד לא מצטרף חבריה משום דהיא גוונא אחריתי מטומאה וכל חד מינייהו אית ליה קרא באנפיה נפשיה כדילפי' לעיל:

פרק ה

הלכה א

כל המתטמאין מחמת המת בין אדם בין כלים טמאים טומאת שבעה האדם בין במגע בין במשא בין באהל וכלים כדילפינן לעיל פרק קמא כדכתיב כל הנוגע בהם יטמא בין אדם בין כלים ובאהל נמי מטמאי כדכתיב וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים אבל במשא לא מטמאי מחמת עצמן כדילפי' לעיל פרק קמא מהאי דתניא בת"כ גבי נבלה והנושא וכו' כדאיתא התם.

הלכה ב

אדם שנטמא במת וכלים שנגע בהם אדם זה טמאים טומאת שבעה שנאמר וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וגו' אבל אדם שנגע באדם שנטמא במת בין שנגע בו אחר שפירש

ממטמאיו בין שנגע בו כשהו' עדין נוגע במת הרי זה השני טמא טומאת ערב כדתנן ריש אהלות שנים טמאים במת אחד טמא טומאת ז' ואחד טמא טומאת ערב כיצד אדם הנוגע במת טמא טומאת ז' ואדם הנוגע בו טמא טומאת ערב ומייתי לה בירוש' דנזיר פ' כ"ג ובספרי ילפינן דאינו טמא השני אלא טומאת ערב דהוה ס"ד דליטמא טומאת שבעה מק"ו דכלים שאין מטמאין על גבי משכב ומושב ומקבלין טומאה מן המת לטמא אדם טומאת שבעה ולהכי כתיב והנפש הנוגעת תטמא עד הערב טומאת ערב מטמא ואין מקבל מן המת לטמא טומאת שבעה וכשנגע באדם בשעת חיבורו במת טמא טומאת שבעה מדרבנן לענין תרומה וקדשים כדאי' בירושלמי דנזיר פרק כ"ג.

הלכה ג

כלים שנטמאו במת בין במגע בין באהל הנוגע בהם כנוגע במת דמטמא אדם וכלים טומאת שבעה כדדרשינן בספרי דכתיב וכל אשר יגע בו הטמא למה נאמר לפי שהוא אומר בחלל חרב בא הכתוב ולימד על החרב שהיא טמאה טומאת שבעה הנוגע בה יטמא טומאת שבעה דחרב הרי היא כחלל הא למדנו לכלים ואדם כלים ואדם וכלים מנין תלמוד לומר וכבסתם בגדיכם ביום השביעי כלים בכלים מנין אמרת ק"ו הוא ומה כלים הנוגעים באדם הנוגע בכלים שנגעו במת הרי הם טמאים כדילפינן כלים הנוגעים בכלים הנוגעים במת דין הוא שיהו טמאים והני כלים בין כלי מתכות בין כלי שטף ובגדים דהא דאמרינן חרב הרי הוא כחלל לאו דוקא חרב דה"ה כל כלים דהא וכבסתם בגדיכם לאו בכלי מתכות איירי ואם כן כלים שנגעו בכלים הנוגעים במת וכן אדם שנגע בכלים שנגעו במת וכלים שנגעו באדם זה וכ"ש באדם שנגע הוא עצמו במת כולם טמאים טומאת שבעה אבל אדם שנגעו באדם הנוגע במת וכן אדם או כלים שנגעו בכלים שנגעו בכלים שנגעו במת וכן אדם או כלים שנגעו בכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנגעו במת דהיינו שני וג' ורביעי מהני תלת גווני לא טמאי אלא טומאת ערב כדתנן מתניתין קמיתא דאהלות וכדילפינן נמי מקראי בד"א דאיכא טומאת שלישי ורביעי לענין תרומה וקדשים אבל לחייב כרת על ביאת מקדש ואכיל' קדשים אינו חייב אלא הראשון והשני בלבד כדכתיב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא אבל נוגע בכלים שנגעו באדם שנגע במת או בכלים שנגעו בכלים שנגעו במת פטור כדאמ' פ"ג דה' ביאת המקדש.

הלכה ו

כלי חרש שנגע במת או שהיה עמו באהל טמא ואינו מטמא אחרים סוף פ"ק דפסחים תניא יכול יהו כל הכלים מיטמאים מאויר כלי חרש אם הם תוך כלי חרש ושרץ באויר כלי חרש החיצון דטמא יכול שכלים שבתוכו טמאים משום דכתיב כל אשר בתוכו

יטמא ת"ל כל אשר בתוכו יטמא וסמיך ליה מכל האוכל אשר יאכל אוכל מטמא מאויר כלי חרש ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרש דמשמע האי כל אשר בתוכו יטמא דאמרתי לך באוכל אמרתי לך ומשמע קרא דאוכלין ומשקין הוא דמקבלי טומאה מוולד הטומאה אבל כלי לא ומהכא נפקא לן בכל דוכתא הא דאשכחן דאין כלי ראשון מטמא כלי.

הלכה ז

זה כלל גדול בטומאות כל אב הטומאה מטמא אדם וכל מיני כלים כדתנן ריש כלים אבות הטומאות השרץ וכו' ומייתי לה בשמעתא קמייתא דב"ק ואמרינן אבות מכלל דאיכא תולדות ותולדותיהן לאו כיוצא בהם דאלו אב מטמא אדם וכלים דמת עצמו הוי אבי אבות הטומאה והנוגע בו הוי אב הטומאה ומטמא אדם וכלים דהא כתיב כל אשר יגע בו הטמא יטמא והאי קרא בטמא מת כתיב דמשמע דמטמא אדם דהא כתיב והנפש הנוגעת תטמא וכו' ואלו תולדה אוכלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא דאין אדם וכלים מקבלין טומאה כי אם מאב הטומאה וכל המטמא' אדם וכלים בנגיעה הוי אב הטומאה וכל וולד הטומאה מטמא אוכלין ומשקין ואינו מטמא לא אדם ולא כלים בד"א בכלי חרש דאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין משום דהוי וולד הטומאה כדילפינן לעיל מדכתיב כל אשר בתוכו וסמיך ליה מכל האוכל ובתוספתא נמי אמרינן וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא הוא טמא ואינו נעשה אב הטומאה לטמא.

הלכה ח

כל הנוגע באב נקרא ראשון ונוגע בו נקרא שני ונוגע בשני שלישי וראשון ושל מטה נקראים וולד משום דלא הוו אבות לטמא אדם וכלים.

הלכה ט

כל המתטמא מחמת המת טומאת שבעה בין אדם בין כלים נקרא טמא מת והוא אב לענין טומאת תרומה וקדשים למנות ממנו ראשון ושני ולטמא אדם וכלים במגע וכל המתטמא מחמת המת טומאת ערב כאדם הנוגע באדם שנגע במת הוא וולד הטומאה והוא ראשון ואיפשר שיהיה הרביעי ראשון לטומאה דכלים הנוגעים במת ואדם באותם הכלים וכלים באדם שלשתן אבות וטמאים טומאת שבעה והרביעי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב והוי וולד שהוא ראשון לטומאה לענין תרומה וקדשים כדאמר'.

הלכה יא

אדם או כלים שנטמאו במגע ארץ העמים ובית הפרס או במשאן או במגע דם תבוסה וגולל ודופק או באהלן כולן מדברי סופרים נתנו להן פרק ב' דאהלות אלו מטמאין במגע

ובמשא ארץ העמים ובית הפרס וכבר ביארו בשבת ובפסחים דהוו מדרבנן וכליל להו תנא הכא בהדי עצם כשעורה ושדרה וגלגלת ואחריני דמטמאי מדאוריתא משום דכולהו לא מיטמאי באהל אלא במגע ובמשא ודם תבוסה שם במשנה גם כן ואמרינן בנדה דהויא מדאוריתא כדא' לעיל וגולל ודופק תנן ליה נמי התם ואמרי' לעיל דהוי מדאוריתא.

הלכה יב

האהל עצמו המאהיל על הטומאה אע"פ שלא נגעה טומא' באהל הרי הוא טמא טומאת שבעה מן התורה כדתניא בספרי והזה על האהל בא ללמד על האהל שהוא מקבל טומא' והיינו כשהיה האהל בגד או שק או עור כדתנן פרק במה מדליקין וכל היוצא מן העץ ואין כלי אינו מיטמא טומאת אהלים אלא פשתן ובגמרא מנ"ל א"ר אלעזר גמר אהל אהל ממשכן דלא הוה ביה שום יוצא מן העץ אלא פשתן כדכתיב עשר יריעות שש משזר כתיב הכא אהל אדם כי ימות באהל וכתיב ויפרוש את האהל על המשכן מה להלן קרוי אהל אף כאן קרוי אהל אימא להלן שזורין וחוטן כפול ששה אף כאן וכו' תלמוד לומר אהל אהל אהלים טובא כתיבי בפרשת פרה ריבה אי אהל אהל ריבה אפילו כל מילי נמי אם כן גזרה שוה מאי אהני ליה ושאר המאהילין דלא דמו למשכן דמביאין את הטומאה כדאמר'. כל פותח טפח מביא את הטומאה היינו מק"ו דמצורע הקל דעשה בו כל המאהיל כאהל ואף על גב דהתם לא הוי אלא טומאת ערב לא הוי ילפותא ממש אלא גילוי מילתא בעלמא מק"ו דמצורע דלית לן למילף אהל אהל ממשכן לענין למעט הבאת טומאה בשאר אהלים דלאו פשתן ולא ילפינן ממשכן למעט אלא מידי דיוצא מן העץ דדוקא פשתן ולא שאר יוצא מן העץ ועור בהמה טמאה מטמאה באהל (בהמה) כדתניא התם פרק במה מדליקין או בעור ריבה עור בהמה טמאה דגבי נגעים כתיב או בעור והוה מצי למיכתב או עור ופרכינן מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן אלא גמר משרצים וכו' מה לשרצים שכן מטמאין בכעדשה נגעים יוכיחו וחזר הדין וכו' מה להצד השוה שכן טמאין בפחות מכזית בכעדשה וכגריס תאמר במת דאינו מטמא באהל בפחות מכזית אלא אמר רבא אתיא מק"ו דנוצה של עזים שאין מטמא בנגעים דצמר ופשתים כתיב והיא מטמאה באהל המת דעיקר אהל דכתיב במשכן ביריעות עזים כתיב עור בהמה טמאה שמטמאה בנגעים כדילפינן מדכתיב או בעור אינו דין שמטמאה באהל המת ואין קרוי אהל אלא ארוג או עור כמשכן אבל תקרה או עצם או מתכות ובנין טהור מטומאת אהלים דלא הוו דומיא דמשכן ובנגעים נמי לא מטמאי אלא צמר ופשתים ועור בגדים הנוגעים במת אף על פי שהן כמת לטמא אחרים טומאת שבעה אינן מטמאין במשא

ובאהל ומשא אפילו למת עצמו אינו מפורש אלא דאתי מק"ו דנבילה כדילפינן לעיל ובטומאת אהל כתיב אדם כי ימות באהל מת הוא דמטמא באהל ולא דבר אחר.

הלכה יד

המת אינו מטמא משכב ומושב מתחתיו ולא מדף מעל גביו כדתנן פרק ד' דזבין חומר בזב מבמת שהזב עושה משכב ומושב וכו' ועל גביו מדף וכו' מה שאין המת מטמא ומפרש ה"ר שמשו' על הא מתניתין כגון עליה מפסקת דאם המת בעליה ומשכבת מושבות בבית עד שמי קורה והנסרים נכפפין מכובד המת על המשכבות או שהמת בבית סמוך לשמי קורה והמשכבות בעליה ונכפפין הנסרים של עליה מכובד המשכבות ומכבידין על המת כי הא גוונא בזב טמא מתחתיו לטמא בגדים ועל גביו לטמא אוכלין כדתנן במתני' ובמת בין מתחתיו בין מעל גביו טהור ודרשינן לה מדכתיב כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא זב ולא המת משום דהוה דייניגן ק"ו שיהא המת מטמא משכב ומושב מזב להכי כתב הזב דלא הוה צריך דהא כתיב לעיל זב אלא לומר זב ולא טמא מת:

פרק ו

הלכה א

כל שבים טהור כדתנן פרק י"ז דכלים ותניא בת"כ פרשת ביום השמיני או עור יכול אפילו עורות של ים יהו טמאין והלא דין הוא וכו' ת"ל בגד מה בגד מיוחד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ יכול שאני מוציא את שחיבר לו מן הגדל בארץ כל שהו ת"ל או עור להביא את שחבר לו מן הגדל בארץ כל שהו אפילו חוט ואפילו משיחה.

הלכה ב

כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה אינם מקבלין טומאה כלל משום דאין גדלין בארץ וכן כלי עץ העשוי לנחת שמחזיק מ' סאה בלח טהורים דכתיב מכל כלי עץ או עור או שק ואיתקש כלי עץ לשק דשק מיטלטל מלא וריקם וזה אינו מטלטל מלא דגדול הוא יותר מדאי ואם יטלטלוהו ישבר בידיהם. כלי חרש פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאים מאוירן או בהיסט הזב בפרק קמא דחולין תנן טהור בכלי חרס טמא בכל הכלים טהור בכל הכלים טמא בכלי חרס ובגמרא תנו רבנן אויר כלי חרס טמא וגבו טהור אויר כל הכלים טהור וגבן טמא מנה"מ דתנו רבנן תוכו דכתיב גבי כלי חרס וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו אף על פי שלא נגע אתה אומר אף ע"פ שלא נגע או אינו אלא אם כן נגע נאמר תוכו לטמא ונאמר תוכו ליטמא מה תוכו האמור לטמא אוכלין שבתוכו

דכתיב כל אשר בתוכו יטמא אף על פי שלא נגע דהתורה העידה על כלי חרס דמטמא כל אוכלין שבתוכו כדכתיב כל אשר בתוכו יטמא ואפי' הוא מלא חרדל שהכלי אינו נוגע בכל החרדל שבתוכו אלא במה שסמוך לדפנות והאמצעיים מיטמאין מן האויר ואי אתה יכול לומר שזה מטמא את זה שהרי אין כביצה בכל א' וא' ועוד אין אוכל מטמא אוכל ועוד דאם כן זה שני וזה שלישי וזה רביעי ואין רביעי לטמא את האמצעיים ופשוטי כלי חרש טהורין משום דאין להם תוך ולא טמאה התורה כלי חרש אלא דרך פתחו ותוכו כדאמר ובמס' כלים פרק כ"ז תנן כל שאין בו תוך בכלי חרש אין לו אחוריים ואמרינן ריש פרק על אלו מומין כלי חרש בתוכו תלה רחמנא אית ליה תוך איטמי לית ליה תוך לא איטמי ליה ותניא בתוספתא דכלים אין טומאה לכלי חרש אלא מאוירו ובהיסט הזב ותניא נמי בתוספת' גבי חומרי זב מבמת בזב מטמא כלי חרש בהיסט ואין טמא מת מטמא כלי חרש בהיסט כדתניא בת"כ וכלי חרש אשר יגע בו הזב יכול יטמאנו מאחוריו נאמר כאן בו ונאמר להלן בו אשר תבושל בו מה להלן מאוירו אף כאן מאוירו אם כן למה נאמר אשר יגע בו פשיטא מי גרע משאר טומאות שמטמאות כלי חרש מאוירו אלא להביא מגעו שהוא ככולו ואפילו מאחוריו ואי זה זה היסטו אבל גבי מת לא נתפרש טומאה בכלי חרש אלא מאוירו כשהוא פתוח באהל המת או שאינו באהל ונכנסה כזית בשר מת מאוירו אף על פי שלא נגעה בו דומיא דטומאות אחרות בכלי חרש דכתיב וכל אשר יפול מהם אל תוכו וגו' ואם היה מוקף צמיד פתיל הוא ומה שבתוכו טהור כדכתיב וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו הא יש צמיד פתיל עליו טהור.

הלכה ד

העושה גולל מדבר שאינו מקבל טומאה וכן בכלי חרש מוקף צמיד פתיל הנוגע בהן טמא טומאת שבעה משום נוגע בגולל כדילפינן טומאה לגולל פרק בהמה המקשה מדכתיב וכל אשר יגע על פני השדה וכשפרשו מלהיות גולל טהורין דהא הוו דברים שאין מקבלין טומאה ומשום גולל הוא דמטמאי בזמן שהם גולל. וכן בהמה שכפתה ועשו אותה גולל הנוגע בה טמא טומאת שבעה כדתנן פט"ו דאהלות וחבית וקורה נמי תנן להו התם פרק ט"ו כמו שכתב הרב ז"ל. וב' אבנים תני להו בתוספתא דאהלות פרק ב' דניטלה אחת מהן המאהיל על השניה טהור מפני שיש לטומאה דרך שתצא. גל של צרורות נמי תני להו התם וחכמים אומרים אינו טמא אלא חדר הפנימי שהוא צרכו של קבר דמה שסותם החלל נקרא גולל.

הלכה ח

ארון שהוא חקוק בסלע והניח בו המת וכסהו בגולל אין טמא אלא הנוגע בגולל ולא בסלע אלא אם כן בנה נפש על גבה כדתניא בתוספתא. וארון שחקוק בסלע רחבה מלמטה וצרה מלמעלה או איפכא או שוה מעלה ומטה פ"ט דאהלות במשנה כלשון הרב וכשהוא שוה פלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע ופסק כרבי יהושע. נקב ארון בסלע שם במשנה גלוסקוס הנוגע בו מכל מקום טהור חוץ ממקום פתיחתה. חצר הקבר במשנה פ' ט"ו כבית הלל דאמרי ד' טפחים ובזמן שהחצר לאויר בתוספ' ומייתי לה לכולה פרק משוח מלחמה וטעמא דכל מאי דטמא הוא משום גולל או משום קבר דילפינן להו לעיל מקראי:

פרק ז

הלכה א

בית סתום שהמת בתוכו מטמא מכל סביביו דהוי כקבר סתום וכדתנן פ"ז דאהלות וכדתניא פרק קמא דבתרא בית סתום מטמא כל סביביו והיינו משום דהוי כקבר סתום דמטמא מכל צדדיו וכדתניא בספרי כל הבא אל האהל דרך פתחו הוא מטמא ואינו מטמא מן הצדדין כשהוא פתוח מכאן אתה דן לקבר מה אהל שהוא מקבל טומאה אינו מטמא מכל צדדין כשהוא פתוח קבר שאין מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל צדדין כשהוא פתוח משמע דכשהאהל סתום מטמא במגע מכל סביביו והכא לא ילפינן אלא באהל שמקבל טומאה אבל בבית שאינו מקבל טומאה איכא לספוקי אי טומאת סביביו כשהוא סתום אי הויא דאוריתא או דרבנן. וכמה יהיה שיעור הפתח לטמא כנגדו כשהוא פתוח ד' טפחים וכזית מן המת פתחו בטפח וגדול מכזית הרי הוא כמת ופתחו בד' פרק ג' דאהלות במשנה ורבנן הוא דגזור טומאה כנגד הפתח שסופו של מת לצאת דרך שם.

הלכה ב

המת בתוך הבית ובו פתחים הרבה נעולים כולם טמאים נפתח אחד מהם או חשב להוציאו באחד מהם אפילו שחשב אחר שמת המת אפילו חשב על חלון שהיא ד' טפחים הציל על כל הפתחים חוץ מאותה שפתח או שחשב עליה כדתנן במתני' דאהלות פ"ח כב"ה דאמרי אף על פי שחשב משמת ואפילו בחלון ד' כדתנן במתניתין דהא דתנן בתוספתא דנפתחו חלונות אינם מצילות על הפתחים היינו משום דאין דרך להוציאו דרך חלונות בסתמא אבל אם חשב להוציאו דרך החלון שיש בה ד' הציל על כל הפתחים

ומדמחשבה מפקא מידי טומאת פתחים נר' דטומאתן לא הוי אלא מדרבנן ובפ' הדר מייתי תלמודא הא מתני' דמת בתוך הבית ובו פתחים הרבה נעולים וכו' וכתב רש"י ז"ל על פתח שעתיד לצאת בו טמא מיד טעמא ליכא אלא הלכות טומאה הכי גמירי להו וכן אם התחיל לחתור פתח משיחתור ד' הציל על כל הפתחים היה סתום באבנים אחד מן הפתחים והתחיל לפותחו להוציא משם המת משהתחיל הציל על כל הפתחים כבית הלל דאמרו התם כשיתחיל ומודים בפותח בתחלה עד שיפתח בארבעה. היו בו חלונות הרבה כולן מגופות טהורות נפתחו טמאות ולא הצילו על הפתחים כדתניא בתוספתא והיינו משום דאין דרך להוציאו דרך חלונות אבל חשב להוציאו דרך החלון הציל על הפתחים כדא' לעיל. פתח קטן בתוך פתח גדול המאהיל ע"ג שניהם טמא חשב להוציאו בקטן טיהר את הגדול שם בתוספת' וכן אם היו שניהם מתאימים כגון שיש לו שני דלתות אחד מימין ואחד משמאל כדתניא בתוספתא. חשב להוציאו בפתח צפוני ואח"כ אמרו אחיו שלא יוציאוהו אלא בדרומי טיהר את הצפוני ובלבד שלא יערי' כדאי' בהאי תוספתא.

הלכה ג

בתים הפתוחים לאכסדרה אם היה דרכו של מת שבבית (א') לצאת באכסדרה הבית שער טמא ושאר הבתים טהורים החדר שלפנים מן הבית שהיה סגור ונכנסה שם טומאה דרך חלון הבית טהור מפני שהטומאה חוזרת ויוצאה דרך החלון שנכנסה בו כדתניא התם בתוספתא פ"ח.

הלכה ד

אין הקבר מטמא מכל סביביו עד שיהא שם חלל טפח על טפח ברום טפח אבל טומאה רצוצה אינו מטמא אלא המאהיל כנגד הטומאה כדאמר רבה בפרק מי שמתו דבר תורה אהל כל שיש בו חלל טפח חוצץ בפני הטומאה ושאין בו חלל טפח אינו חוצץ בפני הטומאה וכתב רש"י ז"ל דבר תורה הלכה למשה מסיני וכן כתב פרק העור והרוטב דהלכה למשה מסיני דטומאה רצוצה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת עד התהום. כרי של תבואה או גג של אבנים וכן בית שמלאהו עפר או צרורות היה כזית מן המת תחתיו וכלים בצד הטומאה טהורים דטומא' בוקעת ועולה ואם היה מקום הטומאה חלול טפח הוי כקבר סתום כדתנן במתני' דאהלות פרק ט"ו ובתוספתא.

הלכה ז

טומאה שהיא רצוצה בכותל פ"ז במשנה סמך לה סוכות טמאות ורבי יהודה מטהר ומפרש הרב ז"ל דקאי אנפש אטומה דהוי טומאה רצוצה ולא אטפח על טפח דסליק

מיניה משום דבתוספתא סוף פרק ז' מייתי להא דרבי יהודה אטומאה רצוצה כדאיתא התם:

פרק ח

הלכה א

שדה שאבד בה קבר עפרה מטמא במגע ובמשא שמא יש בתוך עפרה עצם כשעורה ואם האהיל עליה נטמא באהלות פ' י"ח שלשה בית הפרסות הן ותני שדה שאבד בה קבר בהדייהו וכל טומאות בית הפרס מדרבנן כדאמר' בכמה דוכתי בתלמודא והתם תנן דמטמאה במגע ובמשא ובאהל כיון שלא נחרש הקבר מטמא נמי באהל וכתב רבינו שמשון ז"ל דמסתברא דשדה שאבד בה קבר ברשות היחיד בבקעה בימות הגשמים דהוי טומאתה דאוריתא דכיון דמוקפת גדר הויא רשות היחיד לשבת ולטומאה ובתוספות נמי כתבו פ"ק דשבת דשדה שאבד בה קבר מוכח במועד קטן דהוי ספיקא דאוריתא וכל ספק ברשות היחיד הוי דאוריתא כסוטה דכתיב בה ונסתרה ונטמאה וגו'. בנה בית ועליה על גביו פרק י"ז במשנה אם מכוין פתח העליה כנגד פתח הבית טהורה ואם לאו טמאה משום אסקופת עליה שמאהיל על השדה ומותר לזרוע בשדה זה כל זרע ולא אילנות מאכל שמגיעין למת השרשים כדתנן פרק י"ח חוץ מאילן סרק שאינו עושה פירות ומפרש הרב ז"ל דאאין ניטעת קאי חוץ מאילן סרק ולא אאין מקיימין ורבינו שמשון נמי כתב אי נמי אאין ניטעת קאי חוץ מאילן סרק והכי משמע כיון דקתני מפני שאינו עושה פירות משמע דאפי' בנטיעה לכתחלה. התלוליות הקרובות לעיר או לדרך בית הקברות בין חדשות בין ישנות טמאות רחוקות ישנות טמאות חדשות טהורות כדתנן פי"ו דאהלות וישנה שאין אדם זוכרה כרבי יהודה במתניתין והאי ספקא מדרבנן.

הלכה ד

שדה בוכין עפרה טהור ואינה נזרעת ואינה ניטעת כדתנן במתניתין פרק י"ח בהדי ג' בית הפרסות מדרבנן ועושין מעפרה תנורים לקדש כדתנן התם גבי שדה בוכין דמשני בית הפרס הראשונים אין עושין תנורים מדרבנן.

הלכה ה

קבר הנמצא מותר לפנותו ואם פנהו מקומו טמא וכו' פרק נגמר הדין תא שמע נמצאת אתה אומר ג' קברות הן חלוקין בהלכותיהן קבר הנמצא קבר הידוע קבר המזיק לרבים קבר הנמצא וכגון שהוא חדש ויודע בעל השדה שלא צוה לעולם לקוברו שם ובגזילה נקבר לשם מותר לפנותו שלא קנה את מקומו פנהו מקומו טהור שאף על פי שגזרו

טומאה על הקברות ואף על פי שנטלו משם לא גזרו על זה ובהנאה נמי מותר ואף על גב דאיסורא דאוריתא הוא דאין תורת קבר עליו קבר הידוע שנקבר שם מדעת בעל השדה אסור לפנותו פנהו מקומו טמא גזירה רבנן היא שגזרו טומא' עולמית על הקבר כדי שלא יפנהו ואסור בהנאה וקבר המזיק את הרבים שקבור במקום הילוך הרבים ומיטמאין באהלו מותר לפנותו מפני נזקן של רבים פנהו מקומו טהור דלא גזור עליה מפני הנזק ומיהו אסור בהנאה דאיסורא דאוריתא הוא ולא פקעה כך פרש"י ז"ל בריתא זו ומוקי לה תלמודא דהאי דאסור בהנאה בקבר בנין הוא דאסיר מן התורה דמת וכל הנקבר בו איסורי הנאה נינהו דגמר שם שם מעגלה ערופה אבל אי לאו קבר בנין הוא לא מיתסרא דקרקע עולם אינה נאסרת דכתיב וישלך את עפרה אל קבר בני העם מקיש קבר לע"ז מה עבוד' זרה במחובר לא מתסרא אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם הכי נמי קבר במחובר לא מיתסר והרב ז"ל כתב בקבר הנמצא וקבר המזיק דמקומם טמא ואסור בהנאה ואין הפרש ביניהם אלא שקבר נמצא מותר לפנותו ואינו חובה וקבר המזיק חובה לפנותו מפני נזק הרבים ובקבר הידוע כתב דמקומו טהור ומותר בהנאה וכן שנויה בריתא זו בירושלמי דסוף נזיר כגרסת הרב ז"ל ובתוספת' פרק י"ז דאהלות גרסה אחרת קבר הנמצא מפנין אותו ומקומו טהור ואסור בהנאה כהראב"ד ז"ל ובקבר הידוע קתני ומותר בהנאה ובקבר המזיק טמא ואסור בהנאה הפך מה שכתב הראב"ד ז"ל ואיפשר שמצא הוא בתוספתא כמו שכתב.

הלכה ז

הפוגע במת מצוה אם מצאו בתוך התחום מביאו לבית הקברות חוץ לתחום קנה מקומו אפילו בשדה מלאה כרכום שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ כדאמ' במרוב' ובירוש' דנזיר פרק כהן גדול מצאו בדרך קוברו לצדדין בצד שדה בור ולא בצד שדה ניר בשדה ניר ולא בשדה זרע בשדה זרע ולא בשדה כרם בשדה כרם ולא בשדה אילן משום אהל הטומאה היו שני השדות שווין קוברו בצד אי זה מהם שירצה הכל שם פרק כהן גדול דנזיר.

הלכה ח

קבר הנמצא מטמא למפרע פרק דם הנדה תנן שרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי ולא היה בה שרץ וכו'.

הלכה ט

כל המוצא מת או קבר או דבר שמטמא באהל מן המת חייב לציין עליו כדי שלא יהא תקלה לאחרים ובפ' קמא דמועד קטן תנן ומציינין על הקברות בחולו של מועד ובגמרא

אמר רבי שמעון בן פזי רמז לציון קברות מן התורה מנין דכתיב וראה עצם אדם ובנה עליו ציון ואף על גב דהאי קרא לעתיד לבא הוא דכתיב איכא למילף מהתם דמציינין והא מקמי דליתיה יחזקאל מאן אמרה ומשני הא אמר רב חסדא דבר זה לא למדנו מן התורה אלא מדברי יחזקאל כל בן נכר ערל לב וערל בשר וגו' הא מקמי דליתיה יחזקאל גמרא גמירי לה בהלכה למשה מסיני עד דאתא יחזקאל ואסמכיה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכיה אקרא רבי אבהו אמר מהכא וטמא טמא יקרא טומאה קוראה לו ואומרת לו פרוש דעל ידי הציון יהא מרגיש ויפרוש וכן אמר רבי עוזיאל וכו' ואע"ג דדרשינן מיניה דצריך אדם להודיע צערו לרבים מדכתיב טמא טמא תרי זימני שמעת מינה תרתי אביי אמר ולפני עור לא תתן מכשול שלא יהא נכשל בטומאה מי שאינו יודע ואמוראי אחריני ילפי התם מקראי טובא כדאיתא התם. ואין מציינין על כזית מצומצם שם בריתא אין מציינין על כזית ופריך וכזית מן המת אינו מטמא באהל אמר רב פפא בכזית מצומצם עסקינן דסוף סוף מיחסר חסר בקרקע ומוטב ישרפו עליו קדשים ותרומה לפי שעה ואל ישרפו לעולם. ובמה מציינין בסיד כדתנן פ' ה' דמעשר שני ושל קברות בסיד ממחה ושופך סביב הטומאה ואין מעמידין הציון על גבי הטומאה אלא יהא עודף מכאן ומכאן בצידי הטומאה. ואין מרחיקין את הציון ממקום הטומאה שלא להפסיד את ארץ ישראל שם פרק קמא דמועד קטן בבריתא ואין מציינין על הודאות כדתניא התם דכיון דטומאה וודאית וברורה היא לא מטלטלי באותו מקום אבל מציינין על הספקות כדתניא התם.

הלכה י

שדה מצויינת ויש בה אילנות נחרש בה קבר אין בה אילנות נאבד בה קבר ומטמא באהל כדתניא התם. מצא אבן מצויינת תחתיה טמא שתים ויש סיד ביניהם טמא ואם אין סיד ביניהם אם יש חרס ביניהם טהור שאינו אלא בנין שם מימרא דרב יהודה וקאמר אף על גב דליכא חרס ואקשו עליה מבריתא דקתני דאי ליכא חרס ביניהם טמא ואמר רב פפא כשהסיד שפוך על ראשיהן ומרודד לכאן ולכאן אי איכא חרס טהור ואי לא סיד דביני ביני הוא וטמא וכתבו בתוספות דחרס גרסינן כגרסת הרב ז"ל. מצא מצר אחד מצויין הוא טמא וכל השדה טהורה וכן שנים וכן שלשה אבל ארבעה הן טהורין וכל השדה כולה טמאה שם מימרא דרב אסי משום דאין מרחיקין ציון ממקום הטומאה כדאיתא התם:

פרק ט

הלכה א

מי שהיה חופר בשדה ומצא מתים בגומא או הרוגים או מת יושב או ראשו בין ברכיו אינו חושש שמא בית הקברות הוא אלא נוטל מה שמצא וחופר בבתולת הקרקע ג' אצבעות ושאר השדה בחזקת טהרה והעפר תיחוח עם ג' אצבעות נקרא תבוסת המת פרק המוכר פירות תניא מצאן רצופין ואין ביניהם מארבע אמות עד שמנה יש להם תבוסה ואין להם שכונת קברות.

הלכה ב

שדה שנהרגו בה הרוגים ומפנה קבר מתוך שדהו וכן בור תנן בפי"ז דאהלות בכולהו דמלקט עצם עצם וטהור.

הלכה ג

היה חופר ומצא מת מושכב כדרך שקוברין המתים נוטלו ואת תבוסתו וכו' כדתנן התם פי"ו ופ' בתרא דנזיר והתם דייקינן מוצא פרט (למצור) [למצוי] שידוע שנקבר לשם שאין מותר לפנותו מת פרט להרוג שאם מצא אחד מגויד או שלשה מגויידין אמרינן דהכי איתרמי ולא הוי בשכונה קברות וקנו מקומן אלא נוטלן ואת תפוסתן מושכב פרט ליושב שאם מצא השלשה יושבין הואיל ואין מושכבין כשאר מתים נוטלן ואת תפוסתן כדרכן פרט לשראשו מונח בין ירכותיו שאם מצא אחד מן השלשה מונח ראשו בין ירכותיו לא הוו שכונה דהכי איתרמי שנזרק לשם ולהכי נוטלן ואת תפוסתן וכל הני מאי טעמא לא הוי שכונת בית הקברות בשלמא אחד מהם מצוי הכי הוא דגמירי דבעינן שלשה ידועין או שלשתן תחלה דמצא שלשה האחד ידוע ושנים תחלה או איפכא אין להם תפוסה ושכונה אלא כי מצאן אחד הרוג או יושב או ראשו מונחת לו בין ירכותיו או חפר הואיל ושלשתן מצאן תחלה שיש להם שכונת קברות אמאי נוטלן ומשני אמרינן דילמא גוי הוא האי יושב או ראשו בין ברכיו ולא פש להוא להכא אלא תרי ותנן נוטלן ואת תפוסתן ורשב"ם נמי פי' דטעמא דשנים ידוע ואחד תחלה או איפכא דהוי הלכה למשה מסיני והרוג משום דהוי חסר וחסר אין לו תפוסה ולא שכונה וכתבו בתוספות ושמא הלכה למשה מסיני הוא והוי נמי דומיא דמלא תרווד רקב דהרוג וחסר אין לו מלא תרווד רקב כדאמרינן לעיל וטעמא דנטילה תפיסה אמרינן פרקא בתרא דנזיר דכתיב ונשאתני ממצרים מעפר מצרים טול עמי. מצא שלשה מתים כל אחד מהם מוטל כדרך כל הנקברים אם יש בין זה לזה מארבע אמות עד (שלשה) שמנה הרי זו שכונת קברות שם

במשנה וגבי חצר הקבר תנן פרק המוכר פירות בהלין מטה וקוברין ובמתניתין דאהלות נמי תנן כמלא מטה וקוברים וכיון דהוי שכונת קברות בודק הימנו ולהלן עשרים אמה כדתנן התם וטעמא דעשרים אמה שהוא כמנין שתי מערות והחצר שביניהם ומשמע דמתחלה ג' מנינן להני עשרים אמה כדפי' רש"י ז"ל התם ואם לא מצא מת בתוך העשרים הם טהורות לפי מה שכתב הרב ז"ל דצריך לבדוק מן האחרון עשרים אמה כתב דהני עשרים טהורות כיון שלא מצא בהם טומאה ודייק לישנא דמתניתין דקתני בודק הימנו ולהלן עשרים אמה דמשמע מן האחרון וכן פי' רשב"ם ז"ל ממקום שכלה גוף המתים לצד המערה עשרים אמה. מצא מת אחר בתוך עשרים צריך לבדוק ממנו עשרים אמה אחרות כדתנן התם שרגלים לדבר שהיא שכונת קברות שאילו זה יחיד מצא בתחלה היה נוטל אותו ואת תפוסתו אבל עכשיו שמצא ג' בתוך עשרים ואחד בסוף עשרים יש לומר שהיא שכונת קברות והוי בחזקה דהויא מדאוריתא ואם היה אחד מאלו שמצא הרוג או יושב או ראשו בין ברכיו אינו בודק עוד דלא מחזקינן בהו שכונה כדאמרינן אלא נוטלן ואת תפוסתן שחזקתן גוים.

הלכה ד

הגוים אין להם טומאת קברות עד שיגע בעצמה של טומאה או ישאנה כדילפינן לעיל פ"ק דלית להו אלא טומאת מגע ומשא.

הלכה ה

מת שחסר אבר אין לו תפוסה ולא שכונה הלכה למשה מסיני כדאמרינן לעיל וכתב הרב ז"ל אבר שאם ינטל מן החי וימות ובגמרא אמרינן סתמא מת שחסר אין לו תפוסה ולא שכונה ובתוספתא גרסינן רבי אומר כדי שינטל מן החי וימות. מתים הנמצאים על פני השדה אין להם שכונה ולא תפוסה אלא מלקט עצם עצם והכל טהור בתוספתא והנקבר שלא ברשות יש לו תפוסה ולא שכונה שם בהאי תוספתא.

הלכה ו

אחד המוצא ג' מתים כדרכן בתחלה או שלשה כוכין או כוך ונקיע ומערה הרי זו שכונת קברות כחכמים דפליגי (אמר) ארבי שמעון בתוספתא. מצא שנים ואחד היה ידוע יש להם תפוסה ולא שכונה כדאמר' לעיל דהלכתא גמירי לה הכי דאינו עושה שכונה לבדוק אלא בשלשה ידועין או נמצאים. כיצד בודק חופר עד שמגיע לבתולה או לסלע כדתנן פי"ו דאהלות ואם מצא חרס אינו כבתולה דחרס בידי אדם הוא ואית דגרסי' בתוספתא הרי זו בתולה כדאשכחן בדוד כשכרה שתין כרה אלף אמה ומצא חרס. מצא מים הרי הוא כבתולה כמו ששנוי שם בתוספתא ואין צריך לחפור כל עשרים אמה אלא חופר

אמה ומניח אמה כדתנן התם ונהר ושלוליה ודרך הרבים ג"כ במשנה פי"ו תנן התם דמפסיקין ורבינו שמשון כתב דמפסיקין אבל בודק מצד האחר כדמשמע בתוספתא. והמוציא עפר הבדיקה אפילו היה כהן אוכל בתרומה כדתנן במתניתין אוכל בדמעו כל כמה דלא איתחזק שם טומאה ודמעו פי' רבינו שמשון תרומתו מלשון מלאתך ודמעך ומשמע אפילו בתרומה וודאית. אבל מי שמפקח בגל של אבנים שנפל על אדם ומת אינו אוכל בדמעו כדתנן התם דכיון דהוחזקה שם טומאה דילמא מאהיל ואפילו ספק חי ספק מת.

הלכה י

גל טמא שנתערב בשני גלין טהורין מה שבדק טהור ומה שלא בדק טמא ואם בדק את כולן כולן בחזקת טומאה עד שיגיע לסלע או לבתולה כחכמים דפליגי אר' מאיר בפרק האשה בנדה במתניתין דקתני וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה ואם לא מצא כולן טהורין דאע"ג דגל אחד היה טמא שהיה שם כזית מן המת כיון דבדק עד הסלע ולא מצא דילמא עורב נטלו כדאמרינן בגמרא.

הלכה יא

בור שמטילין לתוכו נפלין המאהיל עליו טמא דין תורה במשנת אהלות פי"ו בור שמטילין לתוכו נפלין או הרוגין מלקט עצם והכל טהור ואם הפילה אשה שם נפל ואין ידוע אם הפילה דבר מטמא או לא ספקו טהור כיון דחולדה וברדלס מצויין שם כדתניא התם בתוספתא דבא מעשה לפני חכמים וטהרוהו מהאי טעמא ואמרינן בתוספתא דרשב"ג אומר דנפלין אינן קונין את הקבר והביא רבינו שמשון ז"ל וכתב טעמא משום דכתיב לא תשיג גבול רעיך אשר גבלו ראשונים בנחלתך אשר תנחל כל שיש לו נחלה יש לו גבול ושאין לו נחלה אין לו גבול ולהכי אינן קונין מקומן ואין להם תפוסה.

הלכה יב

כל ספק במידי דאוריתא נראה דהוי חומרו מדאוריתא כדאשכחן בכמה דוכתי דמעטינן ספק מקרה כמו ממזר ודאי אמר רחמנא ולא ממזר ספק משמע דאי לא מעטיה הוה אסרינן ליה לספק ממזר מן התורה:

פרק י

הלכה א

בית הפרס מקום שנחרש בו קבר כדתנן פי"ו דעושה בית פרס עד מאה אמה ממקום הקבר ואפילו היה בארון ומושקע ברובדין ורום ב' קומות הואיל וחרש על הקבר עושה

בית הפרס מדרבנן וכדתניא התם בתוס' היה חורש והטיח בסלע או בגדר (במשא) דעד שם לבד הוא עושה בית הפרס. חרש חמשים שהוא חצי מענה וחזר והשלים למאה הכל בית הפרס אבל חרש והלך חוץ למאה אינו עושה בית הפרס אלא עד מאה כדתנן התם ואין בית הפרס עושה בית הפרס אחר כדאמר' ספ"ק דתמורה.

הלכה ד

חזקת העצמות המכוסות שהן של אדם והמגולות של בהמה כדתניא בתוספתא ספי"ז חריץ מלא עצמות אדם או צבורי עצמות וחרשן עם השדה אינם עושים בית הפרס כדתנן פי"ז החורש (מלטמא) [מלא טמי'] שהוא חריץ מתים טמונים הרבה יחד כמו שהגוים עושים ומצבירת עצמות דודאי אותו המקום אינו שלו וכן שדה שאבד בה קבר דהוי ספק ספקא שמא לא חרש במקום הקבר או שנמצא בה קבר דלא קנסינן ליה כיון דלא ידע. וכן חורש שדה שאינו שלו דלדידיה קנסו רבנן כשהוא עצמו חרש הקבר וכן נכרי וכן כותי אינן עושין בית הפרס כדתנן בהאי מתניתין ושותף ואריס ואפטרופוס אין עושין בית הפרס כדתניא בתוספתא ואם חרש קבר בשדה שלו ושל חברו כאחד שלו עושה בית הפרס ולא של חברו כדתניא נמי התם בתוספתא וכן החורש את המת עצמו שלא היה קבור אינו עושה בית הפרס דאין בית הפרס אלא בשדה שחרש בה קבר וכדתניא בתוספתא ריש פי"ז.

הלכה ז

אין בית הפרס של מעלה עושה בית הפרס שדה אחר שהוא למטה ממנו ועל ידי גשמים ששטפו מלמעלה למטה ואפילו הלבינו או האדימו אותה בשדה בית הפרס כדתנן פי"ז דאהלות.

הלכה ח

בית הפרס זה שנחרש בה קבר מותר לנטוע בו כל נטע ולא כל זרע אלא הנקצר כדתנן הכל פי"ח דאהלות. שדה שהוחזקה שהיא בית הפרס אפילו ארבעה סאין הויא בחזקתה כדתניא בתוספתא. מצא שדה מצויינת אם יש בה אילן בידוע שאבד קבר כדתניא בתוספתא ספי"ח.

הלכה יא

המהלך בבית הפרס על אבנים שאינם מתנדנדים בשעת הילוך או על בהמה ואדם שכחן יפה טהור אבל מתנדנדין או אדם ובהמה שכחן רע טמא כדתנן פרק בתרא דאהלות.

הלכה יב

המטהר בית הפרס צריך לטהרו במעמד ב' תלמידי חכמים כדתניא בתוספתא וכונס כל העפר בכברה שנקבה דקין וממחה ומוציא כל עצם כשעורה כדתנן פי"ח דאהלות. נטל ג' טפחים עפר מבית הפרס או נתן על גביו ג"ט טהור כדתניא בתוספתא פי"ז ובמתניתין וכן אם נטל מחציו ג"ט ונתן על חציו האחר ג"ט טהור כדתנן התם אבל נטל טפח ומחצה ונתן טפח ומחצה ממקום אחר טמאה דלא כרבי שמעון דמטהר במתני' דפרק בתרא וכן אם עזקו טמא כדתניא בתוספתא עזקו אין לו בדיקה גדולה מזה דברי רבי שמעון ובמתני' נמי תנן ר' שמעון אומר אפילו העוזק טהור אבל לרבנן טמא רצפו באבנים שאינן מזדעזעות טהור כדתנן התם בסוף אהלות והכל מדרבנן:

פרק יא

הלכה א

ארץ העמים בתחלה גזרו על גושה ואחר כך גזרו על אוירה כדאמרינן פ"ק דשבת ובפכ"ג בנזיר וכן כלי חרס שהכניס אוירן לאויר ארץ העמים ושאר כלים שהכניסן לארץ העמים כדתניא פרק בתרא דתוספתא דאהלות. טומאת אויר ארץ העמים אין שורפין תרומה וקדשים עליה בטומאת עפרה אלא תולין אותן וכן אין צריך הזאה שלישית בעפרה. שיעור טומאה עפר בית הפרס וארץ העמים כחותם המרצופין כדתנן במתני' פי"ז ושם אמר רבי יהודה מעשה שהיו אגרות באות מח"ל וכו' לפי שלא היה בהם כחותם המרצופין.

הלכה ד

המביא תנורים וספסלים וכלי חרס אפילו הוסקו טמאין משום שהיו באויר ארץ העמים וכלי חרס מטמא מאוירו וכדתניא פי"ז בתוספתא.

הלכה ה

המהלך בארץ העמים בהרים ובסלעים בתוספתא פי"ח ארץ העמים בתולה שלה טמאה ובמתני' תנן בהדיא דבהרים ובסלעים טמא בים ובשונית טהור ובים טהור משום נוגע ולא משום אויר דמתניתין לא איירי אלא בטומאה נגיעה בעפר. נכנס בשידה תיבה ומגדל טמא וכדאמר' בתוספתא פי"ח טהור אתיא כרבי יוסי דפליג אר' בבריתא פ"ק דגיטין והלכה כרבי מחברו.

הלכה ו

סוריה עפרה טמא ואוירה טהור כדא' פ"ק דגיטין ואם היתה סמוכה לארץ העמים נכנסין לה בשידה תיבה כיון שאין לה טומאת אויר וארץ ישראל הסמוך לארץ העמים נבדקת וטהורה כדמשמע בתוספתא פי"ח.

הלכה ז

מדורות הגוים אפילו בארץ ישראל טמאים משום נפלים. ותרומה וקדשים שנמצאו שם תולין לא אוכלין ולא שורפין כדתנן במתניתין פרק בתרא ובתוספתא על מדור העמים תולין ורבי יוסי אומר אף שורפין ושיעור הדירה ארבעים יום כדי שתתעבר ותפיל נפל שמטמא כדתנן במתניתין ואף על פי שאין עמו אשה דפרוצין בעריות ומביאין נשים לבתיהן בלילה ומדרבנן הוא דחיישינן להכי. ואפילו עבד או סריס או קטן בן ט' עושין מדור הגוים כדתניא בתוספתא פרק בתרא ואם היה עבד או אשה שומרין אותו מדור שלא יקברו שם הגוים הדרים בבית שום נפל טהור אע"פ שנכנס ויוצא וכדתנן במתניתין פרק בתרא. ומה הם בודקים הביבים ומים סרוחים כדתנן במתניתין וכל מקום שחזיר וברדלס יכולין להלכו אין צריך בדיקה כדתנן התם מדור שחרב הרי הוא בטומאתו כדתנן בתוספתא פ"ז ובמתניתין תנן רשב"ג אומר עיר גוים שחרבה אין בה משום מדור וכתב רבינו שמשון ז"ל הבית של גוי שחרב טמא כדתניא בתוס' כיון דשאר העיר בישוב.

הלכה י

איצטוונים טהורה כדתנן במתניתין ועשרה מקומות אין בהם משום מדור הגוים אהלי הערביים (והזונו') [והסוכות] כולהו תנן להו במתניתין בתרא דאהלות וחנות שאינו דר בה טהור כדתניא בתוספתא בית שער החצר הטמאה כמוה כדתנא התם.

הלכה יב

עיירות המובלעות אין בהם משום ארץ העמים אע"פ שפטורות מן המעשרות כדתניא בשלהי תוספתא ודרך של עולי בבל נמי טהורות אע"פ שהם מובלעים כדאיתא התם דהכי חזקתן טהור:

פרק יב

הלכה א

טפח על טפח מרובע על רום טפח מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה דין תורה כדתנן פ"ג דאהלות והא אמרינן לעיל דהלכה למשה מסיני הוא דחלל טפח חוצץ בפני הטומאה משום דהוי אהל ולכך מביא את הטומאה לכלים שתחתיו מכזית המת שהיא

תחתיו ובציר מטפח לא הוי אהל ולהכי אינו מביא את הטומאה שאם יש תחתיו כזית מת וכלים אינו מביא את הטומאה דלאו אהל הוא אלא הויא טומאה רצוצה ובוקעת ועולה ויורדת ומה שכנגד הטומאה למעלה או למטה טמא ומה שבצדה ואין נוגע בה טהור וכן אם יש בה טפח על טפח מרובע על רום טפח חוצץ שהכלים שהם על אהל זה טהורים ואם אין בו טפח על טפח וכו' הכלים שעל גביו והם נגד הטומאה או אותם שהם תחתיו נגד הטומאה טמאים דטומאה רצוצה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כדאמרינן ואם כן האהל שהוא טפח על טפח מביא וחוצץ בין שהוא למטה מן האהל והכלים על גביו או איפכא ואם היה פחות מטפח ברום או ברוחב או באורך אינו מביא ואינו חוצץ אע"פ שהוא ארוך הרבה אם אינו רוחב טפח דהכי גמיר לה לטומאת אהל שאינה בפחות מטפח על טפח מרובע וברום טפח ולא הוי אלא טומאה רצוצה ואדם וכלים נעשים אהל מביאין את הטומאה ואין חוצצין ואפילו כלי חרש שאין מקבלין טומאה מגבן כדתניא בתוס' פ"ז כדתנן ריש פ' ששי דאהלות בגוונוי טובא דמתני התם דאפילו אהל שהוא סמוך על האדם ועל הכלים אינו חוצץ כיון דמקבלים טומאה ואם היה לוח מונח על גבי אבנים או כ"ח מביא וחוצץ כדתנן התם. וכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה הבאים במדה הרי הם כאהלים ואינם ככלים ולפיכך חוצצין בפני הטומאה כדתנן פ"ח דאהלות.

הלכה ג

נסר שהוא נתון על פי תנור חדש לא הוי כלי והנסר מביא את הטומאה וחוצץ בפניה ואם הוא ישן הוא כלי ונמצא הנסר סמוך על כלי ואינו נעשה אהל לחצוץ בפני הטומאה אלא להביא כדתנן ריש פ' נסר י"ב מאהלות. נסר שהוא נתון על פי שני תנורין אפילו ישנים ועודף מחוצה להם וטומאה בין ב' התנורים ביניהם בלבד טמא דאינו עודף מן הצדדין וכן כשהיה הנסר על תנור אחד ישן ואינו עודף מן הצדדין אלא מזה ומזה טומאה בצד זה כלים (יש) שבצד השני טהורים דאין מקום לטומאה לבא לצד האחר כיון שאינו עודף אלא מזה ומזה בין בתנור אחד בין בשני תנורין ולא מן הצדדין התם פי"ב.

הלכה ה

כל הכלים מביאין את הטומאה בעובי המרדע דאע"ג דאהל דאוריתא לא הוי פחות מטפח דהלכה למשה מסיני הוא כשאר שיעורין גזרו רבנן על מי שיש בהקפו טפח כמו המרדע שיביא את הטומאה אע"פ שאין רחבו אלא אצבע ושליש כדתנן פי"ו דאהלות ומייתי לה פ"ק דשבת בי"ח דבר שגזרו וכרבי שקיים דברי חכמים שאין מרדע מביא טומאה אלא על הנושא לבד כיון שאין ברחבו טפח אלא בהקפו דאלו היה ברחבו טפח היה מביא את הטומאה לכל מה שתחתיו והשתא לא גזרו הקפו אטו רחבו אלא לאדם

הנושא והיינו כשהיה נושאו ולא היה נוגע בו אלא על ידי סודרין דאינו נטמא אלא טומאת ערב מדאוריתא דשלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב כדאמרינן לעיל פרק חמשי והוי כלים בכלים ואדם בכלים מרדע מטמא סודר וסודר אדם טומאת ערב מן התורה וגזרו טומאת שבעה שיביא לו המרדע טומאת אהל לטמאו שבעה מדרבנן גזרה הקפו משום רחבו כדאמר דאי לא מטמאה ליה טומאת שבעה הוא סבר דטומאתו הויא משום אהל ושאהל אינו מטמא אלא טומאת ערב ולהכי גזרו עליו טומאת שבעה אי נמי הוה מצינן לאוקומי על ידי סודרין הרבה ולא היה אדם טמא מדאוריתא אפילו טומאת ערב שהיא ד' או ה' וגזרו עליו טומאת שבעה כדין טומאת אהל כמו שפי' התוס' פ"ק דשבת.

הלכה ו

ארונות של עץ אם יש בין כיסוי הארון והמת גובה טפח חוצץ והעומד על הארון טהור מן התורה אלא שחכמים גזרו על כל הארונות משום אותם שאין בהם גובה טפח חלל וכדא' פרק מי שמתו משום טומאה רצוצה.

הלכה ז

קורה שיש בה פותח טפח שמביאה את הטומאה אם יש בהקפה ג"ט במשנה פי"ח סאה שהיא מוטה על צדה באויר כלומר שאינה בתוך הבית והיא שוכבת על צדה בארץ אינה מביאה את הטומאה תחת כולה למה שהוא תחת חלל שפועה מן הצדדין או למה שיש בתוכה אם היתה טומאה תחתיה בצדה הנוגע בארץ עד שיהיה בהקפה ד' טפחי' ומחצה כדתני' בתוספ' פ"ג וטעמא דבהאי שיעורא איכא טפח על טפח גובה מעל הארץ דכיון שיש ד"ט ומחצה בהקפה יש בעוביה טפח ומחצה דכל שיש בהקפו ג"ט יש ברחבו טפח ואם נשים מחיצה תוך זאת הסאה באמצע עובי רחבה תהיה זאת המחיצה רחבה טפח ומחצה פחות עובי דופני הסאה ותהיה גבוה מן הארץ שהוא מקום שמוטל עליו סאה ג' רביעי טפח ואם נגביה מחיצה זאת תוך הסאה כשנקצר אותה עד טפח תהיה גבוה מן הארץ טפח על טפח ומן המחיצה לצד העליון של סאה יהיה שיעור חצי טפח כי כשנעשה מרובע תוך העיגול אם יהיה העיגול ד"ט ומחצה היקף יהיה אלכסונו והוא רחבו טפח ומחצה ויש כדי לרבע בתוכו טפח על טפח כי כל טפח בריבועה טפח ותרי חומשי באלכסונה שהוא טפח ומחצה פחות חצי חומש והחצי חומש הוא עובי דופני הסאה נמצא שבפחות מד"ט ומחצה הקף אין אתה יכול לרבע בו טפח על טפח כדי שיהיה גבהו מעל הארץ טפח לפיכך אם היתה סאה זאת גבוה מעל הארץ חצי טפח והיה בהקפה ג' טפחים מביאה את הטומאה שאם נניח מחיצה תוך אמצע חלל' תהיה

זאת המחיצה טפח עם עובי דופני הסאה שכל שיש בהיקפו ג"ט יש ברחבו טפח ותהיה זאת המחיצה גבוה מצד התחתון של סאה חצי טפח ומצד העליון כמו כן חצי טפח עם עובי הדפנות נמצא ממחיצה זאת עד הארץ טפח כיון שהיא גבוהה מן הארץ חצי טפח ולכך מביאה את הטומאה כדמסיים בתוס' וכיון דאיכא אהל טפח מבפנים מהני לטמא אף מבחוץ למה שהוא תחת הטפח דסאה מקבלת טומאה ואינה חוצצת. וכן עמוד עגול שהוא מוטל לארץ אינו מביא את הטומאה תחת דופנו עד שיהיה בו היקף כ"ד טפחים שאם לא כן טומאה בוקעת ועולה כדתני' בההוא תוספתא גופא ומפני שעמוד זה אטום אין בו חלל אלא מן הצדדין וצריך שיהיה בהיקפו כ"ד כדי שיהא מכל צד טפח על טפח חלל מעל הארץ שהרי אמצעות עובי העמוד הוא היותר בולט ומאהיל על הארץ מזה ומזה וכשיש בהקף העמוד כ"ד יהיה טפח ע"ט חלל ואמצעות עובי העמוד מאהיל וזה צורתו העיגול הוא כ"ד טפחים נמצא המרובע שבתוכו ששה פחות שליש בקירוב על ששה פחות שליש בקירוב כי אלכסון זה המרובע הוא רוחב העמוד והוא שמנה טפחים בקירוב והוא שליש כל העובי בחשבון מה שאמרו כל שיש בהקפו ג"ט יש ברחבו טפח ואם היה המרובע ו' על ו' היה אלכסונו והוא רוחב העגול י"ב חומשין יותר באופן שיהי' שמונה וב' חומשין נסיר השני חומשין בעד השליש שחסר בריבוע וגם אינם שני חומשים מכוונים יותר האלכסון על הריבוע אלא חסר ממנו מעט כמו שנראה בגמ' עירובין ואם כן הריבוע קרוב לששה על ששה נמשיך קו על אמצעי הריבוע ויגיע משני הצדדין עד העיגול נמצא מה שיש מן הקו תוך המרובע ששה בקירוב ומה שיוצא מן הקו מן המרובע עד העיגול הוא טפח ומשהו יותר מכאן וכן מכל ארבע צלעות המרובע מה שיוצא מאמצע כל צלע עד העיגול הוא טפח ומשהו כמו שכתבתי וזה הטפח הוא שמאהיל על חלל טפח כי הנה זה העמוד נניח שהוא שוכב בארץ נגד מקום שממנו כתוב עליו בי"ת והנה מה שבולט ומאהיל משני הצדדין הוא זוית אל"ף מצד אחד וזוית ה"א מצד אחר והוא קו טפח מזה ומזה המאהלים טפח על טפח שלמטה מהם נניחם מזה ומזה וכתוב בתוכם גימ"ל דל"ת והראיה כי הם טפח על טפח שהרי הוכחנו כי מה שיש בין המרובע לעגול הוא קו טפח כמו הקו שכתוב אצלו בי"ת מקום מושב העמוד הוא טפח ונמשיך ב' צלעות המרובע מזה ומזה חוץ למרובע והוא חוץ לעגול עד כנגד תחתית העמוד והוא המקום שהוא שוכב עליו נמצא חלל גובה טפח מזה ומזה ונמשיך ג"כ משתי קצוות האלכסון שכתוב אצלו אל"ף ה"א קו אחד עד למטה נכח הקו שהמשכנו משתי צלעות המרובע נמצא זה טפח המרובע טפח על טפח ברום טפח כמו שהוא מצוייר לעין ומאהיל על הטפח מזה ומזה מה שיש בין המרובע לעגול

גם כי הוא בשיפוע דשיפועי אהלים כאהלים דמו א"כ כל מה שיש מן הכלים תוך זה החלל של טפח על טפח הוא טמא מכזית המת הנתון תחת העמוד במקום ששוכב בו וגם הכלים הנתונים במקום שכתבו בו וי"ו זי"ן הם טמאים גם כי אין לשם חלל טפח דשיפועי אהלים כאהלים דמו ולכן תחת כולו מטמא באוהל:

פרק יג

הלכה א

כל טפח על טפח ברום טפח קרוי אהל כמו שנתבאר ואפילו שהיה שלא בידי אדם כדתנן פ"ג דאהלות דלא כר' יהודה דסבר דאהל שאינו בידי אדם אינו קרוי אהל וילף ממשכן דקרוי אהל והוי בידי אדם כדאמרינן פרק הישן ורבנן סברי אהל אהל ריבה דאהלים טובא כתיבי בפרשת פרה לרבות אף העשוי מאליו כדאיתא התם. ואם היה אהל זה רעוע אינו אהל כגון שבכות ופרעות שאינם יכולים לקבל מעזיבה בינונית כדתנן פ"ח דאהלות אינם אהל אלא מדבריהם ואם יכולים לקבל מעזיבה בינונית הוו אהל מן התורה דאהל קבוע בעינן להביא ולחוץ וסביר' ליה לרב ז"ל דמתני' דפ"ח דקתני וח"א מעזיבה בינונית מדאורי' קתני דמביאין וחוצצין משום דתני להו בהדי הני דמביאין וחוצצין מדאוריתא ואלו הוה מדרבנן היו מביאין ולא היו חוצצין בפני הטומאה ומשום הכי הא דאמרינן דסבכות ופרעות הוו מדרבנן פ"ק דמועד קטן ופר' דם הנדה היינו כשאינם מקבלים מעזיבה בינונית דהוו אהל להביא טומאה לחומרא ולא לחוץ בפני הטומאה לקולא.

הלכה ג

אלו מביאין וחוצצין כלי עץ הבאין במדה כדתנן ריש פ"ח והם כלים שדה תיבה ומגדל וכוורת ובור כדתנן להו התם שמחזיקים מ' סאה בלח שהם כורים ביבש וכיון דלא מקבלי טומאה הוו אהל מן התורה להביא ולחוץ בפני הטומאה ופשוטי כלי עור דהיינו סקורטיא וקטבלי' דתנן במתניתין ויריעה וסדין ומפץ ומחצלת שהם נטוים כעין אהל כדתנן להו התם ובהמות וחיות בין טהורות בין טמאות כדתנן התם ובתוספ' מפרש ראשו של זה בין רגליו של זה והעוף ששכן שם במשנה ופירש רבינו שמשון בקשור וכתב עוד ויתכן דהכא אפילו דלא קשור דלא דמי לעוף ששכן בחלון בפרק לא יחפור דהתם לענין למעט את הטפח והחוטט בגדיש מקום לקטן להצילו מן השמש כדתנן בהאי מתניתין ואוכלים שאינם מוכשרים כדי שלא יטמאו שם במשנה ואוכלים טהורים ירקות המתקיימות בימות החמה ובימות הגשמים הוו כאילנות כדמתני' להו במתניתין התם

אירוס וקיסוס וירקות חמור ודלעת יוונית וכן סובכות ופרעות שיכולות לקבל מעזיבה כדאמ' לעיל וזיזין וגזריות ושובכות ושקיפין וסלעין ונחירין ושנינים כולהו מייתי להו התם גבי מתניתין באלו מביאין וחוצצין.

הלכה ד

ואלו מביאין ולא חוצצין הכלים שאינם במדה שהרי מקבלים טומאה וכלי עור שאינם נטוים כעין אהל אלא מתוחים כדמתני להו בסיפא דמתניתין לכולהו דמני ברישא דמתניתין וכן בהמה וחיה שמתו ואוכלין טמאין ומוסף עליהם ריחים של אדם כדתנן התם ואדם הא אמרינן לעיל דאינו חוצץ בפני הטומאה משום דמקבל טומאה. ובספרי זוטא מרבינן לכל המאהילין מזאת התורה אדם כי ימות באהל תורה אחת לכל המאהילין ומזאת ממעט אותן שאינם מביאים ולא חוצצין זרעים וירקות המחוברים חוץ מהד' שמנינו וכפת הברד והשלג והכפור והגליד והמלח ואדם הדולג והקופץ ממקום [למקו'] אינו מביא הטומאה ועוף פורח וטלית מנפנפת וספינה ששטה על פני המים כדתנן לכולהו התם פרק שמיני משום דאין לכולם קיום אהל ולאו אהל מיקרי. ואם קשר הספינה או הטלית מביאין את הטומאה כדתנן התם. ונסר השטה על פני המים הוא כספינה השטה.

הלכה ח

אלו חוצצין ולא מביאין מסכת פרוסה וחבילי מטה והמשפלות והסרוגות שבחלונ' כדתנן להו התם פרק שמיני ובפרק העור והרוטב תניא נמי חוצצין אם הם מונחים בין הבית והעליה:

פרק יד

הלכה א

אין טומאה נכנסה לאהל ולא יוצאה ממנו בפחות מטפח כדתנן פ"ג דאהלות ובחלון שנעשה לאורה הטומאה יוצאה ונכנסה בשיעור פנדיון האיטלקי כדתנן במתניתין פי"ג דשיעורו כמלא מקדח גדול של לשכה ותנן בכלים דהוי כשיעור פונדיון ולכך מביא את הטומאה למה שחוץ לחלון זה לצד אחר דאם עשאה לשום תשמיש לא הויא חלון בבציר מטפח אבל כל שהוא לאורה בשיעור פונדיון מהניא והוי חלון.

הלכה ב

חלון הנעשה שלא בידי אדם פי"ז מכלים ופי"ג אהלות תנן דשיעורו כמלא אגרוף והוא כראש גדול של אדם שהוא גדול מטפח משום דלא נעשה בידי אדם וכדאיתא פ' הישן

דמודה ר' יהודה דאהל שלא בידי אדם אם יש בה רוחב כמלא אגרוף דהויא אהל אע"ג דסבירא ליה דאהל שלא בידי אדם לאו הוי אהל כדיליף איהו ממשכן והיינו בטפח אבל כמלא אגרוף מודה משום דמלא אגרף חשבינן ליה למאור העשוי שלא בידי אדם ואם חישב על חלון זה שנעשה מאליו לתשמיש הוי שיעורו בטפח כדיניה ואם לאורה שיעורו בפונדיון כדתנן באהלות פי"ג דמחשבה כאן כמעשה כיון שהוא פתוח כבר.

הלכה ג

מאור שהתחיל לסותמו ולא הספיק לגמור סתימתו אם נשאר ממנו רום אצבעיים על רוחב גודל מביא את הטומאה פחות מכאן הרי הוא כסתום כדתנן פי"ג ובתוספ' מפר' שלא הספיק לגומרו שלא היה לו טיט או שראו חברו וכו'.

הלכה ד

חלון גדול העשוי לאורה והיה בו שבכה אם יש בה נקב אחד כמלא מקדח מביא ומוציא את הטומאה כדתנן פי"ג בפלוגתא דב"ש וב"ה אמרה עד שיהא במקום אחד כמלא מקדח. וחלון שהוא עשוי לתשמיש ויש בו שבכה אם יש במקום אחד טפח על טפח [כו'] בנה בית חוצה לחלון העשוי לאורה ואינה מאירה צריכה שיעור טפח דהרי אינה עתה אלא לתשמיש ואם לא בנה אלא כנגד אמצעה התחתון שהוא מכוסה הוי בפותח טפח והעליון שהוא מגולה לאויר כמלא מקדח כדתנן התם פי"ג (האור) [החור] שבדלת כמלא אגרוף כרבי דפליג אר' טרפון במתניתין ואם שייר בה החרש מקום פתוח או נשאר אויר בין ב' הדלתות או שפתחו הרוח מודה רבי טרפון דהוי שיעורו כמלא אגרוף כדתנן התם סתמא דמתניתין.

הלכה ז

העושה חור בכותל שם במשנה העושה מקום לקנה ולאספתי ולנר פי' להוציא משם קנה או יתד או נר שיעורו בפותח טפח לב"ה לזון את עיניו ולדבר עם חברו ולתשמיש אחר חוץ מקנה ואספתי ונר שיעורו בפותח טפח כדתנן התם והני שיעורין כולהו הלכתא בכלל שיעורין הלכה למשה מסיני:

פרק טו

הלכה א

חלון תשמיש שסתמה בדבר החוצץ בפני הטומאה אלא שדעתו לפנותו אינו חוצץ כדא' פרק לא יחפור והא עשבים חזו לבהמתו וסופו ליטלן משם והיכי תני' דמעטי' ומוקי לה באפרזת' שאינו ראוי לבהמה וכן תבן סרוח חוצץ ושאינו סרוח אינו חוצץ

כדאיתא התם פ' לא יחפור. ותבואה שגדלה בחלון וחבית וקופה ועשבים מרים דהני אפרזתא במטלניות ואבר ובשר המדולדלים בבהמה טמאה ועוף וגוי כפות ובן שמנה בשבת ומלח מר כולהו ממעטי וחוצצין כדהוו בגוונא דמוקי להו התם בגמרא עלה דבריתא משום דאין דעתו לפנותו כדאמרינן התם וכן חרס וס"ת שבלה אבל שלג וברד וגליד וכפור ומים אין ממעטין כדתני' בהאי בריתא פרק לא יחפור משום דאין מתקיימין ונמסין.

הלכה ג

מיעט את הטפח בפחות מכזית בשר המת או מבשר הנבלה אי עצם פחות מכשעורה או פחו' מכעדשה מן השרץ הרי אלו חוצצין שאין דעתו לפנותן וכן פחות מכביצה אוכלין כולהו תנן להו פי"ג דאהלות. וכלי חרס שסתם בו את החלון ופיו לחוץ במשנה פ"ו דאהלות ומייתי לה פרק לא יחפור משום דאינו מטמא מגבו.

הלכה ה

היה בבית מת או רובע עצמות שהוא מטמא באהל וכיוצא בהם ומיעט החלון בעצם כשעורה הרי הוא מצטרף לשאר העצמות ואינו חוצץ וכן פחות מכזית אינו מיעוט ומצטרף לבשר המת שבפנים כדתנן התם אבל העצם ממעט על יד הבשר שבפנים ובשר ממעט על יד העצמות שבפנים כדתנן נמי התם פי"ג. מיעט הטפח בשתי וערב המנוגעין או גוש מבית הפרס אינם חוצצין כיון דהוו דבר טמא כדתנן התם. ולבינה שעשאה מעפר בית הפרס ממעטה דכיון דנעשה עפר טהור דגוש הוא דהוי טמא ואינו חוצץ מיעוט בקורי עכביש דהיינו כביי דתנן התם במתניתין אם יש בהם ממש חוצץ ואם לאו אינו חוצץ:

פרק טז

הלכה א

ארובה שהיא באמצע הבית וטומאה תחת תקרת הבית כנגד ארובה טהור ושאר הבית טמא כיון שהטומאה תחת התקרה הכלים שכנגד הארובה טהורים כיון שהם רואים פני הרקיע דליכא אהל כנגד הארובה מלמעלה ואע"פ דטומאה אצל הכלים שהם כנגד התקרה תוך ג' טפחים לא אמרי לבוד דשאני טומאה דהלכתא גמירי לה הכי דכל שאינו תחת אהל הטומאה לא מיטמא היתה הטומאה כנגד הארובה בלבד כל הבית טהור דאינה תחת אהל הבית וכדתנן באהלות פרק עשירי ברישא דמתניתין דיש בה פותח טפח ובסיפא דמתניתין דאין הארובה פותח טפח היתה הטומאה מקצתה תחת התקרה

ומקצתה תחת אויר הארובה שיש בה פותח טפח מה שבתוך הבית הכל טמא דאף על גב דלא הוי כל הטומאה אלא כזית חציו תחת התקרה וחציו תחת האויר אפילו הכי אנו מושכין כל הטומאה לבית כיון שהיה מסובכת וגם כן מה שכנגד הטומאה שהוא נגד הארובה טמא שהזית נמשך לכאן ולכאן כדתנן ברישא דמתניתין דיש בה פותח טפח ובסיפא דמתניתין דאין בה פותח טפח תנן מקצת הטומאה בבית ומקצתה כנגד ארובה רבי יוסי אומר אם יש בטומאה שתחלק ויש שיעור טומאה תחת התקרה ושיעור תחת הארובה הכל טמא ואם לאו הבית טמא כנגד הטומאה טהור דכיון דאין בה פותח טפח אינו נמשך מה שבתוך הבית להשלים חצי שיעור שכנגד ארובה להוציא הטומאה ולהכי אפילו האהיל נגד הטומאה מן הארובה טהור וברישא דאיכא שיעור נגד הארובה אפילו מה שאינו כנגד הטומאה אלא הוא בבית נגד האויר של ארובה שאינו נגד הטומאה טמא כיון דאיכא שיעור נגד הארובה והא דתנן וכנגד הטומאה טמא דמשמע דוקא כנגד הטומאה אבל שלא כנגד הטומאה וכנגד אויר הארובה טהור הוא הדין דאפילו כנגד הארובה שלא כנגד הטומאה טמא ומשום דתנן בסיפא בדליכא שיעור דכנגד הטומאה טהור דהוי רבותא דאפילו מאהיל על הטומאה טהור כיון דליכא שיעור נגד אויר הארובה תנא נמי ברישא דכנגד הטומאה טמא והוא הדין שלא כנגד הטומאה נגד אויר הארובה הואיל דאיכא שיעור טומאה נגד הארובה כדאיתא וכן כתב הרב ז"ל ברישא דיש בה פותח טפח ומקצת הטומאה נגד הארובה דכנגד כל הארובה טמא. היה בארובה פותח טפח ונתן אדם רגלו מלמעלה הכל טמא כדתנן התם אין בארובה פותח טפח הוא טהור דאין טומאה יוצאה לו בפחות מטפח כיון דאין הטומאה אלא כנגד התקרה ואם היתה הטומאה נגד הארובה שם במשנה ר' מאיר מטמא וחכמים אומרים אם טומאה קדמה את רגלו טמא שהרי האהיל על הטומאה דהא דאמרי' דאין טומאה יוצאה בפחות מטפח היינו כשאינו מאהיל על הטומאה ממש אלא שטומאה בבית והוא מאהיל על פחות מטפח שבבית ואינו יוצא טומא' שבבית כנגד התקר' לחוץ דרך ארובה שאין פותח טפח אבל אם הטומאה כנגד הארוב' והאהיל עליה נגד הטומאה אפילו שאין בה פותח טפח טמא כדאמרינן אלא שאם קדם רגלו לטומאה שתחת הארובה טהור המאהיל עצמו משום דנסתמה הארובה מקודם הטומאה ולא אתיא עליה כדאמר'.

הלכה ב

היה כזית מן המת בפי העורב והאהיל על גבי ארובה שאין בה טפח הבית טמא כדתני' בתוספתא בפלוגתא דרבנן ורבי יוסי.

הלכה ג

בית וארובה באמצע התקרה ועליה על גבה וארובה בעליה נגד ארובת הבית בין יש בהן פותח טפח או לא הטומאה בבית כנגד ארובות טהור ועליה נמי טהורה אפילו שיש בארובה פותח טפח כיון דיש לעליה נמי ארוב' שיש לה פותח יוצאה משם הטומאה לחוץ טומאה נגד הארובות הבית טהור כדתנן התם במתניתין ברישא דיש בה פותח טפח ובסיפא דאין בה פותח טפח ואם נתן דבר שהוא מקבל טומאה על אחת מן הארובות לשיש בהן פותח טפח הכל טמא מה שבבית ומה שבעליה דאין דבר שמקבל טומאה חוצץ כדא' לעיל והרי יש בהן פותח טפח שיצא' הטומאה ואם נתן דבר שאינו מקבל טומאה על ארובת הבית העליה טהורה ואם נתנו על ארובת העליה הבית והעליה טמאים וכנגד הארובות למעלה טהור כדתנן ברישא דיש בה פותח טפח ובסיפא דאין בארובות פותח טפח תנן דאם הטומאה בבית ונתן דבר שמקבל טומאה או שאינו מקבל בין מלמטה בארובה של בית בין בשל עליה אין טמא אלא התחתון דאין טומאה יוצאה בפחות פותח טפח ואפילו מה שנתן על הארובה שמקבל טומאה טהור כיון דלא הוי הטומאה נגד הארובה אבל אם הטומאה כנגד הארובה ונתן על אחד מן הארובה דבר שהוא מקבל טומאה טמאין הבית והעליה שהרי עירב את הטומאה דאע"ג דאין יוצאה הטומאה בפחות מטפח הכא דהיתה הטומאה נגד הארובה והאהיל על הטומאה דבר המקבל טומאה כיון שיצאה הטומאה לטמא אותו דבר המטמא טומאה שהאהיל עליו הרי עירב את הטומאה למעלה בעליה ואם נתן דבר שאינו מקבל טומאה על אחד מן הארובות הבית שלמטה לבד טמא דאף ע"ג דהטומאה היתה נגד הארובה ולא נגד תקרת הבית השתא שכסה הארובה נעשה כל הבית סתום והרי בתוכה טומאה וטמא כל מה שבתוכה אבל העליה טהורה אע"ג דלא כסה אלא ארובת העליה של מעלה ולא ארובת הבית משום דאין טומאה יוצאה בפחות מטפח כדאמר' והיינו כשעשה הארובה אבל נפתחה התקרה ונעשית ארובה מאליה הא אמרינן לעיל דכל שלא נעשה בידי אדם שיעורו כמלא אגרוף.

הלכה ד

הפותח את המעזיבה להכניס בה רגל הערש אם יש במה שפחת ונכנס בו רגל הערש פותח טפח ויש טומאה בבית אף העליה טמאה ואם אין בה פותח טפח הרגל לבד טמא שאין טומאה יוצאה לעליה בפחות מטפח ורגל מיהא טמא שמאהיל בבית כדתנן פי"ב סנדל של עריסה וכו' ומונין בו כדרך שמונין במת שהסנדל והעריסה טמאין טומאת שבעה והתינוק טמא טומאת ערב כדאמר' לעיל דשלישי בין אדם בין כלים טמאים

טומאת ערב ואע"ג דאמרינן לעיל גבי ארובה שאין בה פותח טפח וטומאה בבית ונתן את רגלו על גבה טהורה הכא מיירי בשהרגל נתון בפחת המעזיבה בחציה של מעזיבה של מטה דנידונית מעזיבה מחצה על מחצה כדתנן פ"ו כך כתב רבינו שמשון. נפחתה המעזיבה מאליה שיעורה כמלא אגרוף כיון דלא הוי בידי אדם כדאמר' לעיל.

הלכה ה

ארובה שבתוך תקרת הבית וקדרה מונחת על הארץ מכוונת כנגד ארובה ויכולה לצאת בצמצום מן הארובה טומאה תחתיה רצוצה בינה ובין הארץ או שהיתה הטומאה בתוך הקדרה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואין טמא אלא כנגדה למעלה ולמטה והבית כולו טהור וטעמא דבתוכה או על גבה דאע"ג דלא הויא טומאה רצוצה דאינה תחתיה כיון שהיא מגולה לשמים תחת אויר הארובה ונכנסה ויוצאה מן הארובה אין הבית טמא ורבינו שמשון ז"ל כתב דהמאהיל עליה נמי שלא כנגד הטומאה טהור אבל כנגד הטומאה טמא דאף על גב דאין כלי חרס מטמא מגבו היינו בשאר טומאה או אפילו בטומאת מת והוא מוקף צמיד פתיל או בגבוהה טפח כדאיתא בסיפא דמתניתין אבל הכא דבוקעת תוכה נמי טמא אף על גב דטומאה תחתיה וכל מה שבקדרה נמי טמא דאע"ג דאין אדם וכלים מטמאין מאויר כלי חרס הכא בטומאת מת מיטמאין כל זמן שהטומאה שם מטעם חיבורין והא דקתני בוקעת ועולה דמשמע כנגד הטומאה טמא שלא כנגד הטומאה טהור היינו דוקא במה שחוץ לקדרה ע"כ וכן נראה גם כן מדברי הרב ז"ל שכתב ואין טמא אלא כנגדה דמשמע מחוץ לקדרה. היתה הקדרה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או תחת תקרת הבית כלו טהור מה שבתוך הקדרה וכל מה שכנגדה נגד הארובה שהרי האהילה אהל טפח מגבה על הטומאה ומצלת של מעלה כיון דאינה מקבלת טומאה מגבה וכדתנן במתניתין טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור היתה הטומאה בתוכה או על גבה הבית כולו טהור שהרי הטומאה כנגד ארובה בלבד ובמתניתין תנן בתוכה או על גבה הכל טמא ונראה שהרב ז"ל גורס הכל טהור כמו שפי' בפי' המשנה דכיון שהטומאה היא כנגד הארובה כל הבית טהור ואף מה שתחת הקדרה כיון שהיא גבוהה מן הארץ טפח ואינו טמא אלא מה שכנגד הטומא' עד לרקיע ומה שבתוך הקדרה כשהטומאה בתוכה נמי איפשר דטמא מאוירו מטעם חיבורין כדאמ' לעיל. היתה הקדרה קטנה שאם תעלה מן הארובה נמצא בינה ובין הארובה פותח טפח אע"פ שהיא גבוה טפח וטומאה בתוכה או על גבה או תחתיה הבית טהור בתוספ' פרק י"א תני בבי טובא בארובה ובהדיא תניא היתה גבוהה טפח וטומאה תחתיה תחתיה טמא תוכה וגבה והבית טהורין מפני שניצולין תוכה וגבה

עם דופנו של אהל ואם היתה הטומאה בתוכה או על גבה הכל טמא שאם תעלה עולה והולכה בארובה וישיבנה לארובה פותח טפח ואם היתה טומאה תחתיה והיא רוצצת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ע"כ לשון הברייתא והא דקתני הכל טמא היינו מה שבתוכה וע"ג אבל הבית טהור כיון שאם תעלה יש פותח טפח בינה ובין הארובה מצלה על הבית וכן פי' הר"ש ז"ל. היתה הקדרה מונחת בצד איסקופת הבית שאם תעלה נמצא ממנה פותח טפח לפנים מן המשקוף והיתה טומאה רצוצה תחתיה או בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא כיון שיש ממנה פותח טפח לפנים הכל אהל א' הוי ותוכה וגבה טהור כיון שגבוהה טפח. היתה הטומאה בתוכה או על גבה הבית טמא מפני שנכנסה טפח במשקוף וכן תחתיה טמא מפני שהטומאה יוצאה לתחתיה מן הבית שהכל אהל אחד והיינו דתנן בסיפא דמתני' בתוכה או על גבה הכל טמא ואם לא היתה נכנסת במשקוף פותח או היתה בצד המשקוף טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה והבית טהור כדתנן במתני' התם פרק ארובה.

הלכה ו

קורות הבית והעליה שאין עליהן מעזיבה והן מכוונות קורה כנגד קורה ואויר כנגד אויר ובכל קורה מהן פותח טפח וביניהן אויר פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה בלבד טמא כדתנן במתניתין דאהלות פרק י"ב היתה הטומאה בין קורת הבית לקורת העליה בין שתיהן בלבד טמא כיון שהן מכוונות ויש בהן רוחב טפח. היתה הטומאה על גבי עליונה כנגדה עד לרקיע טמא כדתנן התם ואם היו מכוונות קורות העליונות כנגד אויר התחתונות וטומאה תחת אחת מהן תחת כולם טמא שאם תעלה התחתונות או תוריד העליונות נמצא הכל סתום כאלו היתה תקרה שוה ולכך הכל טמא כדתנן התם ואם היתה טומאה על גבן מהן ולרקיע טמא. אין בקורות פותח טפח בכל גוונא טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כדתניא בתוספת' בסיפא אין בהן פותח טפח טומאה בוקעת ועולה וכו' ואכולהו קאי אעליונות מתחתונות דלית בהו פותח טפח. בית שנסדק גגו וכותליו פרק י"ב דאהלות טומאה בצד חוץ כלים שבצד פנים טהורים דאין דרך טומאה ליכנס טומאה בצד פנים אם היה רוחב הסדק כמלא חוט המשקולת לב"ה כדקתני בתוס' כלים שבחציו החיצון טהורין פחות מכאן טמאים.

הלכה ז

אכסדרה שנסדקה אויר הסדק מפסיק והוו כשני אהלים כדתנן התם. נתן רגלו או קנה עירב את הטומאה שהרי נסתם האויר כדתנן נתן את רגלו או קנה מלמעלן עירב את

הטומאה נתנן בארץ אינו מביא את הטומאה עד שיהא גבוה מן הארץ פותח טפח ואדם וכלים מקבלים שם במשנה:

פרק יז

הלכה א

טומאת זיז מדבריהם כשגבוה י"ב טפח מביא את הטומאה בכל שהו כדתנן פרק י"ד ואם היה גבוה יותר וכן העטרו' והתפוסין אין מביאין את הטומאה אלא בפותח טפח כדתנן התם וכתב הרב ז"ל בפירוש המשנה על משנה זו ששיעורין אלו כולם הלכה למשה מסיני והרי כתב שטומאת זיז וכיוצא בה שאין בהם פותח טפח הוא מדבריהם ואפשר דהוי הלכה פסוקה כהלכה למשה מסיני כדאמר' בעלמא אבל כל שיש בו רוחב טפח הוי טומאתו מן התורה וזיז שעל גבי הפתח בפותח טפח כדתנן התם וכן קנה לרבי יוחנן בן נורי הוי כזיז.

הלכה ב

זיז הסובב את הבית בפחות מטפח שיוצא הטומאה מן הבית לתחתיו ואינה נכנסת שם במשנה כרבי יהושע וכן בחצר המוקפת אכסדרה.

הלכה ג

חלון העשויה לתשמיש וזיז יוצא עליו כל שהוא מביא את הטומאה דתנן פרק י"ד זיז שעל גבי חלון רום אצבעיים וכו' וזיז שעל גבי חלון העשויה למאור תניא בתוספת' בכל שהוא ובנין היוצא לפני החלון אינו מביא את הטומאה אלא אם כן יש עליו זיז כרבי יהושע פרק י"ב גבי בטח וכו'.

הלכה ד

שני זיזין זה על גב זה ויש בהן וביניהן פותח טפח היתה הטומאה תחת התחתון תחתיו בלבד טמא ביניהם בלבד טמא על גב העליון כנגדו עד הרקיע טמא כדתנן פרק י"ד. היה עודף העליון על פותח טפח טומאה תחת התחתון או ביניהן תחתיהן או ביניהן טמא דכיון שהעליון עודף טפח עירב את הטומא' ואם היה עודף פחות מטפח וטומאה תחת התחתון תחתיהן וביניהן טמא והעודף מערב את הטומאה. היתה הטומאה ביניהן או תחת המותר ביניהן ותחת המותר טמא ותחת התחתון טהור דכיון דאינו עודף פותח טפח אינו מביא את הטומאה לתחת התחתון כרבי יהושע במתניתין. יש בכל אחד מהן פותח טפח ולא ביניהם טומאה תחת התחתון תחתון בלבד טמא כדתנן טומאה תחתיהן התחתון טמא והכי גריס הרב ז"ל בפי' המשנה דהא דתנן אין ביניהן פותח טפח אבין

שני הזיזין קאי אבל תחת התחתון איכא פותח טפח והר"ש ז"ל מייתי נמי האי גרסא. היתה ביניהן או על גבן כנגד הטומאה עד לרקיע טמא כיון דאין ביניהן פותח טפח וכל זיז שיש בו טפח מביא את הטומאה תחתיו מן התורה אין בהן פותח טפח בין שיש ביניהן טפח או לא לעולם טומאה בוקעת כדתנן התם וכן ב' יריעות כדתנן נמי התם. כלים או בגדים שהם מונחים זה על גב זה וטומאה רצוצה ביניהן גבוהה מן הארץ טפח מה שלמעלה הוי אהל ונטמא מה שלמטה כדתנן פרק י"א ופרק ט"ו ואם היו טבליות של שיש הוו כקרקע וטומאה בוקעת כדתנן [פט"ו] (פטור).

הלכה ה

לוחות של עץ שנוגעות זה בקרן זוית שלהן שאין שיעור טפח מחובר זו בזו וגבוהות מן הארץ טפח וטומאה תחת אחת מהן כלים שתחת השניה טהורין כדתנן פרק ט"ו והנוגע בטבלא זו השניה כנוגע בכלים שנגעו באהל המת וטמא טומאת שבעה כדתנן התם וכל כלי שמביא את הטומאה ואינו חוצץ אם האהיל על המת כלים שעל גביו טמאים כדאמר' לעיל משום שהם מאהילים כיון שהכלי אינו חוצץ כדאמ'.

הלכה ו

חבית שהיא יושבת על שוליה וכזית מן המת נתון בתוכה או תחתיה כנגד אויר פיה ולא כנגד דופנותיה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טמאה שהרי הטומאה בוקעת מתחתיה ונטמא אוירא וכדתנן במתני' פרק ט' והחבית טמאה וכתב הר"ש ז"ל לא שתהא החבית עצמה טמאה דע"כ מתניתין בחבית שאינה מקבלת טומאה כדמוכח בסיפא דקתני בד"א בחבית טהורה אלא כלומר אף שבתוך החבית כנגד הטומאה טמאין משום דסתם חבית פיה רחב כשיעור קרקרותיה ע"כ והרב ז"ל גם כן כתב בפי' המשנה וז"ל וזו החבית כבר נטמא אותה בזה המין מן הטומאה אשר יטמא כל מה שיהיה נכחי אליו עכ"ל נראה כי החבית טמאה ר"ל מה שבתוך החבית נכח הטומאה היתה הטומאה תחת עובי דופנה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טהורה היינו מה שבתוך החבית אפילו כנגד הזוית דדופני החבית בולטין כמין בטן כן כתב הר"ש ז"ל אבל הרב ז"ל כתב היתה הטומאה תחת עובי דפנה משמע דאינו נגד אוירה כלל שדופן החבית שוה בלי בליטה וכמו שכתב ולמה החבית טהורה שהרי אין הטומאה בוקעת אוירה לה ואין כלי חרס מטמא אלא מאוירו. היתה הטומאה מקצתה תחת עובי דפנה ומקצתה תחת אוירה טומאה בוקעת ואם יש בדפנות פותח טפח כולה טמאה וכנגד פיה טהור וכדתנן במתני' וכתב הרב ז"ל טעמא שהרי הטומאה פשטה בדפנות בלבד כיון שיש בעובי הדפנות פותח טפח והר"ש ז"ל כתב אם יש בדפנות פותח טפח

שבטן החבית בולט כל כך לחוץ שיש שם במקום אחד מדפיה של חבית טפח על טפח על רום טפח הכל טמא שהאהל מביא את הטומאה בכל החבית חוץ מכנגד פיה שאין שם אהל ומשום הכי כנגד פיה טהורה ואם לאו שאין שם טפח טומאה בוקעה ואין טמא אלא כנגד הזית בד"א בחבית טהורה כתב הר"ש ז"ל ע"כ האי בחבית טהורה דתנן היינו דלאו בת קבולי טומאה הוא בחבית של שייטין דתנן פ' ב' דכלים דאי בת קבולי טומאה היא מאי נפקא לן מינה במה שהיתה טהורה כיון דהשתא מיהא נטמאה אבל אם היתה בת קבול טומאה או גבוהה טפח מן הארץ או מכוסה או כפוי' והיתה טומאה תחתיה או תוכה או על גבה הכל טמא כדתנן במתני'. היתה מוקפת צמיד פתיל ונתונה על גבי המת אוכלים ומשקין שבתוכה טהורין משום דניצולין בצמיד פתיל כדכתיב וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל וגו' הא יש צמיד פתיל עליו מציל והכלים שעל גבה טמאים וכדתניא בתוס' גבי דיני חבית. חביות שהן יושבות על שוליהן או מוטות ונוגעות זו בזו ברוחב טפח טומאה אחת מהן בוקעת מפני שהיא רצוצה כדתנן פרק ט"ו וכתב הר"ש ז"ל ואפילו כנגד הטומאה אלא מה שחוץ לחביות משום שאין כלי מציל אלא עם דפנות אהלים אבל מה שבתוכו טהור כיון דאין כלי חרס מיטמא מגבו בעלמא שבתוכו מציל דחביות אלא באויר הן עומדות ולא בבית והשתא הא דקתני טומאה בוקעת ועולה לצדדין הוי המוטות על צדיהן בוקעת ועולה דוקא במה שלא כנגד הטומאה טהור אבל ביושבות על שוליהן דקדרה עצמה נטמאת כדפי' פרק כוורת הרי היא כמאן דליתיה ואינה סותמת את החלל ואותה חבית שעל גבה מאהילה ומביאה את הטומאה לכל שתחתיה ובוקעת ועולה כנגדה עד לרקיע ע"כ. בד"א בטהורות אבל אם היו טמאות או גבוהות מעל הארץ טפח תחת כולן טמא כדתנן התם משום דנוגעות זו בזו בפותח טפח והרי הן טמאות דאין חוצצות למה שבתוכן או הן גבוהות טפח ונעשה אהל אחד כל מה שתחתיהן במה שנגועה זו בזו בפותח טפח:

פרק יח

הלכה א

אדם שהאהיל בידו אחת על המת והשניה על הכלים או נגע והאהיל על הכלים אם יש בידו פותח טפח הכלים טמאים וכדתנן סוף פרק ט"ו דאהלות דכיון דידיו מאהילות על המת ועל הכלים מביאות את הטומאה וכן שני בתים ובהן שני חצאי זתים ופשט ידיו לשני הבתים והאהיל על שני חצי זתים ויש בידו פותח טפח ערב את הטומאה ונעשה

הכל אהל אחד כדתנן התם במתני' גופא וטמא הוא והבתים ואם אין בידיו פותח טפח אינו מביא את הטומאה כדתנן בסיפא דמתני'.

הלכה ב

אדם שהשקיף בצד החלון והאהיל על הטומאה שבחוץ מביא את הטומאה לבית כדתנן פרק י"א ובית אומר' מביא את הטומאה ואזלי לטעמייהו דחשבי ליה לאדם חלל טפח הילכך אף על פי שגופו דבוק בחלון צד עליון שבו מביא את הטומא' לבית דהא איכא חלל גופו דהוי טפח וכן אם היה מוטל על האסקופ' והאהילה טומאה עליו מביאה לבית משום חלל גופו או מוציאה מן הבית לטהורין שהאהילו עליו מבחוץ משום חלל גופו כדתנן התם אליבא דב"ה דאמרי אדם חלול הוא והצד העליון מביא את הטומאה וחלל הגוף חשיב חלל אף על פי שבני מעיו לתוכו.

הלכה ג

נושאי המת שהיו תחת אכסדרא והגיף אחד הדלת של בית שבתוך אכסדרא כדי שלא תכנס הטומאה לבית וסמכו במפתח אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמו הבית טהור ואם לאו טמא דכל דבר הנסמך כאדם וכלים אינו חוצץ בפני הטומאה דהא אמרינן לעיל דאין נעשין אהל לטהר דמביאין ואין חוצצין.

הלכה ד

תנור שעינו קמורה חוץ לבית והאהילו עליו קוברי המת פ"ה ב"ה אומרי' התנור טמא והבית טהור דקא סברי דנכנסת דרך עינו לתנור אבל אין יוצאה דרך פיה וכתב הר"ש ז"ל דבשאין בעין פותח טפח אירי וכדמוכח בתוספ' דסברי ב"ה דנכנסת טומאה לכלי קטן ולא לטמא הבית ע"כ. מגדל הבא במדה שהוא עמד בתוך הפתח ופתח לחוץ טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טמא כדתנן סוף פרק ד' טומאה בתוכו הבית טהור שהטומאה יוצאה דרך פתח המגדל שחוץ לבית טומאה בבית מה שבתוכו טמא שדרך הטומאה לצאת וכתב הר"ש ז"ל דבמשנה דוקני' גרסינן טהור וכן בתוספת' וכן עיקר שאין דרך טומאה ליכנס שם ע"כ. היתה מוכני של מגדל מושכב לאחוריו ואינה נשמטת (נשמטה) מתחת המגדל וטומאה תוך המוכני נגד קורות הבית טהור דנחשב כמגדל והרי המגדל נפתח לחוץ וכשיש במוכני טפח על טפח על רום טפח חלול כדתנן התם פרק ד' דמתני'. היה המגדל עומד בתוך הבית וטומאה בתוכו או בתוך התיבה שלו אף על פי שאין ביציאתה פותח טפח הבית טמא שם פרק ד' דאהלות משום שדרך טומאה לצאת וכשתצא לבית הרי היא טומאה ורבי יוסי פליג משום דאיפשר להוציא את הטומאה לחצאין או לשורפה במקומה טומאה בבית מה שבתוכו טהור דאין דרך

טומאה ליכנס שם כדתנן התם. וכלים שבינו לארץ או לכותל או לקורות טמאים אם יש שם פותח טפח לארץ או לכותל או למגדל. היתה הטומאה בין המגדל והארץ או הכותל או הקורות אפילו אין שם חלל טפח הבית טמא כדתנן התם משום דבוקעת ועולה ויורדת נכנס לחלל המגדל ויוצאה לבית ומשום הכי בעינן שלא תהא הטומאה נגד עובי הדפנות של מגדל וכן כתב הר"ש. היה המגדל עומד באויר חוץ לבית טומאה בתוכו כלים שבעוביו טהורין טומאה בעוביו כלים שבתוכו טהורין כדתנן התם ריש פרק ד' בפלוגתא דרבי יוסי.

הלכה ז

כל שיפועי אהלים כאהלים כדתנן פרק י"ז דאהלות כולהו גווני בין היתה טומאה בתוך האהל או מאחוריו או בחצי זית תוכו בחצי זית מאחוריו והאהל לעצמו טמא טומאת שבעה ואף על גב דאין טפח גג למעלה כיון דבשיפוע האהל יכול האדם לרבע טפח על טפח ברום טפח באויר שתחתיו הוי אהל דשיפועי אהלים כאהלים דמו כדאמרי'.

הלכה ח

היה כנף האהל (מדורה) [מרודד] שם במשנה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת:

פרק יט

הלכה א

כוורת שפיה חוץ לפתח וכזית מן המת תחתיה או על גבה מבחוץ כל שכנגד הטומאה תחתיה או גבה טמא כדתנן פ' כוורת והוא פרק ט' דאהלות וכל מה שבאוי' תוכה טהור חוץ ממה שהוא תוכה נגד הטומאה והבית טהור שם במשנה תנן וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור ומפרש הר"ש ז"ל דכל שאינו כנגד הזית אתוכה נמי קאי דמה שאינו כנגד הזית בתוכה הוא דטהור אבל מה שהוא כנגד הזית בתוכה טמא דכמו שאינה מצלת על מה שעל גבה שהוא כנגד הטומאה הכי נמי אינה מצלת על מה שבתוכה אם הוא נגד הטומאה והר"ש ז"ל פי' דכל שאינו כנגד הזית אתחתיה וגבה קאי אבל תוכה אפילו מה שכנגד הטומאה טהור דמצלת על מה שבתוכ' וה"ק וכל מה שאינו כנגד הזית מבחוץ תוכה כלו' ותוכה בוא"ו כלים שבתוכה אפילו כנגד הזית והבית ג"כ טהור טומאה בבית אין טמא אלא הבית טומאה בתוכה הכל טמא כדתנן התם משום דכמלי' טומאה דמיא ואינה מצלת על מה שתחתיה או על גבה אפילו שלא כנגד הטומאה והבית נמי טמא שהרי חללה תוך הבית ואינה מצלת על הבית כיון שהיא מחולחלת. היתה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה או על גבה או בבית הכל טמא כדתנן במתניתין

הכל טמא אלא תוכה ומפרש הרב ז"ל אלא תוכה מה שאינו כנגד הטומאה בתוכה אבל מה שכנגד הטומאה אפילו בתוכה טמא כדאמר' לעיל. היתה הטומאה בתוכה כשהיא גבוהה טפח הכל טמא כדתנן התם בד"א בזמן שהוא כלי ומחולחלת אבל אי לאו הכי תוכה וגבה טהור כשטומאה תחתיה ואין טמא תחתיה והבית כיון שגבוהה טפח הוי אהל אחד עם הבית היתה טומאה בתוכה אין טמא אלא תוכה וכל השאר טהור דאין הטומאה נכנסת לבית כיון דאינה מחולחלת ופיה לחוץ ומצלת נמי על מה שתחתיה ועל גבה כיון דלאו כלי הוא היתה הטומאה על גבה ממנו עד לרקיע טמא כדתנן התם. היתה מונחת לארץ ופיה לחוץ כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא על גבה כנגדו עד לרקיע טמא בבית אין טמא אלא הבית בתוכה אין טמא אלא תוכה. היתה מוטלת בארץ ופיה לפנים והיא שלימה וחלולה וטומאה נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שכנגד הזית תחתיה או על גבה וכל מה שבאויר תוכה טהור חוץ מכנגד הטומאה והא דתנן תחתיה וגבה ותוכה טמא היינו מה שכנגד הטומאה בתוכה כדפי' הרב ז"ל ותנן כל שאינו כנגד הטומאה תחתיה וגבה טהור ולא הזכיר תוכה וחפשתי במשנה דוקנית ומצאתי תוכה והבית טהור וכן נראה גרסת הרב ז"ל דכתב והבית טהור כיון שהטומאה בחוץ. היתה הטומאה בתוכה או בבית הכל טמא כדתנן התם משום דנכנסה טומאה תוך פיה. היתה גבוהה מן הארץ טפח הכל טמא כדת' התם משום דהוי אהל אחד הית' פחותה או פקוקה הכל טמא חוץ מעל גבה וטומאה על גבה כנגדו עד לרקיע טמא ותוכה ותחתיה והבית טהור ואם היתה מונחת על הארץ שאינה גבוהה טפח ופיה לפנים טומאה תחתיה כנגדו עד התהום טמא על גבה עד לרקיע טמא בתוכה או בבית תוכה והבית טמאה משום דפיה לפנים. כוורת שהיא בתוך הבית וממלאה הבית ופיה למעלה הטומאה בתוכה הבית טמא טומאה בבית שבתוכה טהור שדרך טומאה לצאת ממנה לבית אף על פי שאין בה פותח טפח ואין דרכה ליכנס מן הבית לתוכה וכדתנן התם בין אחת בין שתים בין עומדות בין מטות כיון שאין ממנה ולכותל טפח. היתה עומדת בפתח ואין בינה למשקוף טפח טומאה בתוכה הבית טהור בבית תוכה טמא כדתנן התם שדרך הטומאה לצאת מן הבית דרך הפתח ותטמא מה שבתוך הכוורת ואין דרכה ליכנס כשהטומאה בתוכה והר"ש ז"ל כתב דטומאה בבית מה שבתוכה טהור גרסי' כדמשמע בתוס' שהטומאה יוצאה לחוץ ואין נכנסה לתוך הכוורת. כוורת חלולה שלימה מונחת על צידה באויר כגון בחצר או בגינה כזית מן (המתחתים) [המת תחתי'] או על גבה כל שכנגד הזית תחתיה וגבה טמא ומה שבתוכה טהור אלא כנגד הטומאה טומאה בתוכה הכל טמא כל מה שבתוכה ושנגדה למעלה ולמטה וכדתנן התם היתה

מוטה על צדה באויר היתה גבוהה טפח וטומאה תחתיה או על גבה כל שתחתיה ושעל גבה טמא ושבתוכה נגד הטומאה כדתנן התם הכל טמא אלא תוכה ורוצה לומר תוכה שלא כנגד הטומאה היתה טומאה בתוכה הכל טמא כדתנן התם שהכלים מביאין ואין חוצצין כדא' לעיל. היתה פחותה או פקוקה או באה במדה טומאה תחתיה כנגדו עד התהום טמא על גבה כנגדו עד לרקיע טמא בתוכה אין טמא אלא תוכה. היתה גבוהה טפח טומאה תחתי' תחתיה בלבד טמא תוכה תוכה בלבד טמא על גבה כנגדו עד לרקיע טמא וכדתנן התם במתני'. היתה כלי ויושבת על שוליה לאויר טומאה תחתיה או תוכה או על גבה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת היתה גבוהה טפח או מכוסה או כפויה על פיה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל טמא כדתנן התם וכתב הרב ז"ל בפי' המשנה דכשהיתה מכוסה וטומאה בתוכה או היתה הפוכה על פיה ושוליה לשמים וטומאה גם כן בתוכה שמטמא ג"כ למעלה ולמטה כמו קבר סתום דילפינן לעיל דמטמא מכל צדדיו היתה פחותה או פקוקה או באה במדה טומאה תחתיה או תוכה או על גבה בוקעת ועולה ויורדת ואם היתה גבוה טפח טומאה תחתיה בלבד טמאה בתוכה או על גבה כנגדו עד לרקיע טמא וכלים שתחתיה טהורים מפני שהיא אהל וחוצצת וכדתנן התם בסיפא דדיני כוורה היתה גבוהה טפח וטומאה תחתיה וכו'.

הלכה ו

גמל שהוא עומד מביא טומאה למה שתחתיו וחוצץ למה שעליו ואם היה רובץ וטומאה תחתיו או עומד טומאה תחת בעליו בוקעת ועולה ויורדת וכדתניא פי"ג בתוס' דאהלות כל טפח על טפח שמביא את הטומאה אפילו מבעלי חיים הוי אהל מן התורה או מדברי קבלה דהוי דאוריתא וכן טומאה שאין הנזיר מגלח עליה הוי טומאה דאוריתא אלא שאין סותר כדילפינן בדוכתיה מקראי וליכא טומאה דרבנן אלא כגון בית הפרס וכן בענין אהלים מה שאין בו טפח כגון זיזין או אפילו יש בו טפח אם הוא אהל רעוע כגון סככות דפי"ג:

פרק כ

הלכה א

שלשה דברים מצילין באהל המת צמיד פתיל ואהלים ובלועין כדתניא פ"ו בתוספתא דכלים בבא קמא דמסכת כלים. הבלועים מצילין על הטהורים שלא יתטמאו מטומאה שבבית ככלב שנכנס לבית המת וטבעת בלועה בבטנו ומונעין את הטומאה שלא תצא אם בלע טומאה ונכנס לבית אבל צמיד פתיל ואהלים מצילים על הטהורים שבתוכן

ואין מונעין את הטומאה שלא תצא מתוכן לטמא שאם טומאה בצמיד פתיל או באהל שבתוך אהל אחר מה שבאהל טמא כדאמ' פרק בהמה המקשה גבי מתניתין דהאשה שמת וולדה בתוך מעיה טהורה אמר רבא כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה כך טהרה בלועה אינה מיטמאה טומאה בלועה מנא לן דכתיב והאוכל מנבלתם יכבס בגדיו מי לא עסקינן אפילו באוכל נבלה סמוך לשקיעת החמה ועדין היא במעיו ולא נתעכלה וקמטהר ליה קרא בהערב שמש אלמא מכיון שנבלעה הרי היא כמי שנתעכלה ובמשא נמי לא מטמאה דקאמר בס' טהור וטהרה דבלועה אינה מטמאה ילפינן בקל וחומר מה כלי חרס המוקף צמיד פתיל שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא דאין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל דאמר מר טומאה רצוצה בוקעת ועולה עד לרקיע דמטמאה כל המאהילים עליה אפילו סמוך לרקיע אלמא אפילו בלועה קרקע אינה מעכבת וכל שכן בליעה כלי ואפילו הכי מציל צמיד פתיל על טהרה שבתוכו ומעכבת מלטמא באהל המת אדם שמציל כלים שבבית מטומאה שבתוכו דמעכל הטומאה כדא' אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מלטמא משום בלוע ובלוע דלמטה דרך בית הרעי ילפי' נמי התם בק"ו מבלוע דלמעלה דרך פיו כדאיתא התם ובלוע דבהמה נמי ילפינן בק"ו דאדם שמטמא בחיים ואפילו הכי מציל בבלוע. ואם מתה הבהמה ובשר המת בתוך מעיה או בכלים הרי הוא כמי שאינו בלוע כדתנן פי"א דאהלות גבי כלב שאכל בשר ומת [ו]מייתי לה פרק העור והרוטב דוקא בעודם חיים דאין טמאים הוא דילפינן דמצילין אבל כשמתו לא. וכל שלשה ימים הכלב מטמא כזית המת שבתוכו כדתנן פי"א דאהלות כדאמר בעלמא יודע צדיק דין דלים גלוי וידוע לפני הקב"ה שמזונותיו של כלב מועטין לפיכך משהה אכילתו שלשה ימים במעיו מעת לעת ובחיה ועופות ודגים יום אחד מעת לעת כר' יהודה בן בתירה התם במתניתין. נשחט רוב אחד בעוף או שנים בבהמה מייתי לה פרק העור והרוטב דהוו כמתים כיון דמטמאה טומאת אוכלין אלמא מתה הוא כדקאמר אביי התם ודוקא כשנשאר הבשר בתוך מעיהן אבל הקיאום דרך בית הרעי הבשר טהור דהוי עיכול משום דרכיך והעצמות דקשו טפי טמאין כדאמרינן במנחות פרק רבי ישמעאל גבי זאבים דבלעו שני תינוקות בעבר הירדן ואהל בתוך אהל דאין חוצצה היינו משום דמקבלת טומאה והמקבל טומאה אינו חוצץ וכן אי נמי כשאין דרך לטומאה לצאת אלא דרך אהל חיצון וכדאמרינן לעיל.

הלכה ה

אין הבלועין בכלים או באבנים ניצולין מליטמא באהל המת וכוש ומלמד ולבנה תנן להו בכלים פ"ט דאין הבלוע בתוכן ניצול מטומאה שבבית וכן מחט וטבעת המובלעין

בטפלת התנור כדתנן התם פ"ט אלא א"כ היה התנור מוקף צמיד פתיל דכיון דהתנור מוקף צמיד פתיל ניצול גם הם ניצולים דבטיל אגב טפלה של תנור כדתנן התם. וכן חבית המוקפת צמיד פתיל ומחט וטבעת במגופה מצדה שם במשנה מצדה טמאים מכנגד פיה טהורין נראין בתוכה אבל לא לאוירה טהורין שוקעין בתוכה תחתיהן כקליפת השום טהורים ובתוספתא תניא פ"ז אין החבית מצלת עליהם באהל המת ואם נמצאו למעלה משפתה כנגד תוכה של חבית מצלת עליהם בין שהטיט צף תחתיהן בין שאין הטיט צף תחתיהן והא דאין הטיט צף תחתיהם דטהורין היינו כשנראים באוירה לבד ואין יוצא מקצתן לתוך אוירה אבל יוצא לתוך אוירה אין צמיד פתיל מציל על הכלים מדרבנן אלא א"כ יש תחתיהן כקליפת השום מטיט דאע"פ שהן שקועין כיון שמכוסים טהורים והיינו דתניא בין שהטיט צף תחתיהן דכשהן שקועין לתוך אוירא בעינן טיט צף וכשאין שקועין אלא הם כנגד האויר של הבית לא בעינן טיט צף אבל שקוע לתוך אוירא בלא טיט צף טמאין דאין כלים נוטלין בצמיד פתיל מדרבנן כד'.

הלכה ו

כל הבלועין בקרקעיתו של בית אינן ניצולין באהל המת שקרקע האהל כמוהו עד התהום כדתנן פרק ט"ו דאהלות ואם יש במקומה טפח על טפח טהורין כדתנן התם שארצו של בית כמוהו ותניא בספרי כל אשר באהל לעשות קרקע הבית כמוהו עד התהום ואם חלק הבית במחיצה שם טומאה בחצץ כלים שבבית טמאים דאינה חוצצת בפני הטומאה כיון שדרך הטומאה לצאת מן הבית טומאה בבית כלים שבחצר טהורים אם יש במקומה טפח על טפח שהאהל מציל אף על פי דאינו חוצץ כדאמר' לעיל ואם אין במקומן טפח על טפח טמאין כדאמרינן שקרקע הבית כמוהו עד התהום.

הלכה ז

ביב שיש ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טהור כדתנן פרק ב' דאהלות אין ביציאתו פותח טפח ויש בחללו לפנים פותח טפח טומאה בבית מה שבתוכו טהור שהטומאה תצא מן הבית ואין דרכה ליכנס לשם אין בו פותח טפח ולא ביציאתו טומאה בתוכו הבית טמא כאלו הוא בתוך הבית טומאה בבית מה שבתוכו טמא כדילפינן מכל אשר באהל לעשות כל מה שבקרקעות הבית כמוהו עד התהום.

הלכה ח

שתי חביות ובהן כשני חצאי זתים ומוקפות צמיד פתיל מה שבתוכן טהור שצמיד פתיל מציל עליהן מליצטרף החצי זית שבחוץ ומה שבבית טמא דאין צמיד פתיל לחצוץ

בפני הטומאה כדילפינן לעיל וכדתנן ספ"ח נפחתה אחת מהן היא והבית טמא וחברתה טהורה כדתנן התם וכן שני חדרים בכל אחד חצי זית הבית שלפניהן טמא דסוף טומאה לצאת והחדרים טהורים דאין דרך טומאה ליכנס מזו לזו כדתנן התם ובתוספת' תניא כשהן של זה זו לפנים מזו שדרך טומאה ליכנס לאחת מהן אותה שהטומאה יוצאה עליה טמאה:

פרק כא

הלכה א

מנין לצמיד פתיל שמציל באהל המת שנאמר וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא הא יש צמיד פתיל עליו טהור הוא ובכלי חרס הכתוב מדבר כדילפינן בספרי גווני טובא ובהדייהו תניא כלי פתוח כלי שמקבל טומא' דרך פתחו ואי זה זה כלי חרס מה תלמוד לומר טמא טמא לעולם לפיכך אם היה פתחו סתום ומוקף צמיד פתיל הציל על כל שבתוכו ובפרק קמא דחולין נמי ילפינן הכי כלי שטומאתו קודמת לפתחו כדכתיב כלי פתוח מדקפיד אפתיחה שמע מינה בכלי חרס קאי דבאי זה כלים הרגילה להשכים ולמהר ולבא דרך פתחו הוי אומר זה כלי חרס דכתיב לך בגויה בדוכתא אחריתי אל תוכו קל וחומר לכל הכלים שאין מקבלין טומאה שיציל בצמיד פתיל כלי אבנים כלי אדמה כדתנן בכלים פרק עשירי ובספרי יליף להו מקל וחומר דכלי חרס שמקבל טומאה מציל בצמיד פתיל כלים אלו שאין עלולים לקבל טומאה אינו דין שיצילו בצמיד פתיל ובספרי זוטא מדכתיב כלי וכל כלי לרבות ועצמות העוף תני להן בתוספ' דמצילי בצמיד פתיל משום דאינם מקבלים טומאה כדתניא בסוף פרק קמא דחולין עזים פרט לעופות כגון צפרניהם שעושין מהם כלים וכלי עץ שאינם מקבלים תנן להו נמי פרק י' הכלים וגולמים כלי מתכות בתוספתא משום דאין מקבלין טומאה קל וחומר מבלועין שניצולין מליטמא באהל המת כדילפינן בפרקין דלעיל ולכלים שתחת האהלים מה בין אהלים לכלי צמיד פתיל דאהל מציל בכיסוי אמר רבי מאיר כלי צמיד פתיל וכלים בעינן צמיד פתיל כדתניא בתוספתא פרק ו'.

הלכה ב

משפך שכפהו בתוספתא דכלים פ"ו וחכמים אומרים מציל בכיסוי ופליגי ארבי מאיר דאמר משפך אפי' טהור אינו מציל ופי' הר"ש ז"ל כגון של בעלי בתים דאמרינן בפרק ב' דכלים דהוא טהור ועשאו כיסוי לחבית ומרח פיו והרב ז"ל כתב שכפהו מציל בכיסוי דסבירא ליה דחכמים דפליגי ארבי מאיר אכולה מילתא פליגי דקאמר אפילו טהור

וחכמים אומרים מציל בין טהור בין טמא והיכי דמי שיציל אם הוא טמא כגון של רוכלין דתנן בפרק ב' ושל רוכלין טמא היינו כגון שכפהו דאינו מקבל טומאה מאחוריו ולהכי כתב אף על פי שקצתו נקוב נקב קטן הרי הוא כסתום דבמשפך זה של רוכלין אמר רבי עקיבא בפרק ב' מפני שהוא מטהו על צדו ומריח בו ללוקח וכתב הרב ז"ל בפי' המשנה כי בזה שבכלי קבול וטמא ואם כן כיון דחשיב כלי קבול ולא קפדינן אנקב הכי נמי הוא לענין כיסוי שכפהו הוי כסתום ומציל.

הלכה ג

כל הכלים המצילים בצמיד פתיל אם היה בהן טפח על טפח על רום טפח וכפאן על פיהן על הארץ אע"פ שלא מירח מצילין מה שתחתיהן מפני שהן כאהל כדתנן (ס' עשירים בכלים) [פ"י דכלים] היו כפויים על פיהם מצילין כל שתחתיהן עד התהום וקאי אכלים שאינן מקבלים טומאה כגון כלי גללים כלי אבנים וכו' ובתוספתא תניא אם יש בהם טפח על טפח מצילין אבל כלי חרס דמקבל טומאה דרך פתחו אינו מציל באהל אם כפה חבית ומרחה בטיט מן הצדדין כל מה שתחתיה טמא כדתניא בספרי צמיד פתיל עליו ולא צמיד פתיל על גבו ותניא בספר' וכלי חרס לרבות האהלים כאהל של חרס יטמא ולא יציל מה שתחתיו. הדביק פיה לכותל ומירחה מצלת כדתניא התם בתוספתא וטעמא משום דהוי צמיד פתיל עליו כיון דאינה כפויה ממש על פיה ושאר הכלים שאינם מקבלים טומאה מצילין אפילו בלא מירוח כדתנן סתמא היו כפויין ומשמע כפויים לבד בלי מירוח דכיון דטעמא משום אהל טפח הוא דמצילין לא בעו מירוח היה לכלי חצי טפח דופן והיה דופן האהל חצי טפח אינו מציל עד שהיה טפח במקום אחד כדתנן פרק ה' דכלים. וכשם שכלים אלו שאינם מקבלים טומאה מצילין מבפנים אם יש בהם טפח כך מצילין חוץ כדתנן התם פרק ה' דכפישה שהוא כלי גדול שאינו מקבל טומאה כגון כלי עץ הבא במדה אם היה נתון על יתדות מבחוץ טומאה תחתיה כלים שבכפישה טהורים כיון שהיא סמוכה לכותל אהל כגון כותל בית שנעשה לאהל נחשבת הכפישה גם היא אהל להפסיק הטומאה שתחתיה מכלים שבתוכה כיון שיש בדפנותיה טפח וסמוכה לכותל אהל כדאמ' אבל סמוכה לכותל חצר או גינה שלא נעשו לאהל לא תחשב הכפישה אהל להפסיק.

הלכה ה

קורה רחב טפח ונתונה מכותל לכותל טומאה תחתיה וקדרה תלויה מן הקורה כלים שבקדרה טמאים כחכמים דפליגי ארבי עקיבא במתניתין ובתוספתא מוכיח דאם היא נוגעת בפי הקדרה כולה ומכסה אותה דניצולו הכלים שבתוך הקדרה.

הלכה ו

בור שבתוך הבית וטומאה בבית כלים שבתוכו טהורים אם היה מכוסה בנסר חלק או חרדה שאין לה גפיים כדתנן התם פרק ה' ואם היה לבור בנין סביב גובה טפח מציל כשכסהו בכל שיש לו דופן או אין לו דופן כדתנן ברישא דמתני' וכפישה נתונה עליו טהור כיון דיש לו מחיצות סביב.

הלכה ז

החדות הבנוי בתוך הבית ומנורה בתוכו ופרחה יוצא וכפישה מכוסה ונשען על הפרח אם תנטל המנורה והכיסוי עומד מציל על כל מה שבתוך החדות כדתנן אהלות פרק י"א בית הלל אומרים אף מנורה טהורה ומודים שאם תנצל מנורה כפישה נופלת הכל טמא וכלים שבין שפת כפישה לשפת החדות טהורים כדתנן התם טומאה שם הבית טמאה דאין צמיד פתיל לטומאה כדאמ' לעיל טומאה בבית כלים שבכותלי החדות אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח טהורי' דניצולין שם כביב שהוא קמור תחת הבית כדאמרינן לעיל ואם לאו טמאים ואם היה כותלי החדות רחבים משל בית בין כך ובין כך טהורים כדתנן התם סוף פרק י"א. תנור ישן שאינו מציל אלא בצמיד פתיל שהוא בתוך החדש שמציל על מה שבתוכו הכיסוי בלבד כאהלים כדאמרינן לעיל וסרידא שהוא כיסוי התנור מונחת על פי החדש ונשען על הישן רואים אם כשינטל הישן תפול הסרידה לא הציל וכל שבתוכו טמא ואם לאו הכל טהור היה החדש בתוך הישן והסרידה מונחת על פי הישן אם יש בין החדש והכיסוי פחות מטפח כל שבתוך החדש טהור וכאלו הסרידה מונחת על פיו בכלים פרק עשירי תנן תנור ישן בתוך החדש וסרידה על פי הישן ניטל הישן וסרידה נופלת הכל טמא ואם לאו הכל טהור חדש בתוך ישן וסרידה על פי הישן אם אין בין חדש לסרידה פותח טפח כל שבחדש טהור ע"כ לישנא דמתני' וסובר הרב ז"ל דפירושא דמתני' הכי הוא תנור ישן בתוך החדש וסרידה נשענת על פי הישן ומכסה כל פי החדש שבחוץ אלא שהישן הוא יוצא מעט לחוץ מתוך החדש ולכך נשען הכיסוי עליו אם כשינטל הישן שהוא משען לסרידה תפול הסרידה הכל טמא ונמצא שהכיסוי אינו נסמך אלא על הישן ואין תנור ישן מציל בלא צמיד פתיל ואם לאו שלא תפול הסרידה אפילו ינטל הישן מלמטה הכל טהור ונמצא סמיכה דסרידה על החדש והוי כיסוי לחדש ולא בעי צמיד פתיל כיון שאינו מקבל טומאה ומציל על כל שבתוכו מטומאה שבבית ואם כן הא דתנן ברישא וסרידה על פי הישן ר"ל שנסמך על פי הישן אבל היא מונחת על פי החדש כמו שכתב הרמז"ל וכן נראה במה שכתב בפירוש המשנה ובסיפא נמי תנן וסרידה על פי הישן וכיון דאין בינה והחדש פותח טפח הוי

כאלו מונח על פי החדש ומציל מה שבתוכו והר"ש ז"ל פי' מתניתין בצמיד פתיל שמירח הסרידה על פי הישן שבפנים אלא שאם ינטל כלומר שיוציא אותו מתוך התנור החדש תפול הסרידה מתוך הנדנוד לא חשיב מוקף צמיד פתיל ואם לאו טהור אלא דקשיא ליה סיפא דקתני אם אין בין חדש לסרידה פותח טפח דמצלי אין בו פותח טפח או יש לו פותח טפח כיון דישן מוקף צמיד פתיל וכן הוא פי' הרב היוני ז"ל שהביא הראב"ד ז"ל ובפי' רבי' זרחיה ז"ל ראיתי שפי' על הסרידה על פי הישן דסיפא דאיירי כשכזית מן המת בתוך הישן וכן אין בין סרידה לחדש שבתוך הישן פותח טפח כל שבחדש טהור כלומר דמציל שאין טומאה מת נכנסת לחדש בפחות מטפח אבל אם יש לו פותח טפח כל שבחדש טמא שטומאה עולה מן הישן בהמשכ' ונכנסת לחדש וטמא כל שבתוכו אבל התנור עצמו טהור דהא לא הוסק ולאו בר קבולי טומאה הוא וכתב הוא מיהו עוד קשיא לי מאי איריא ישן וחדש אפי' ישן בישן נמי וניתרץ לי הא לא קשיא דאלו הוה ישן לא בעינן טפח דכיון דחזי לקבולי טומאה היתה טומאה נכנס' לטמא האוכלין שבו שכותלי הישן לא חייצי דאין דבר טמא חוצץ אבל השתא הוה ליה כותלי ככותל הבית וכל שאין שם פותח טפח אין הטומאה נכנסת בו וטהור כל מה שבתוכו עד כאן לשונו.

הלכה י

סרידה של חרס שעודפת על פי התנור טפח ומוקפת צמיד פתיל טומאה תחת העודף או על גבו הכל טמא כלים שתחתיה ושעל גבה אבל כלים שעל גבה כנגד אוירו של תנור טהורים כדתנן כלים פרק י"ב כנגד אוירו של תנור טהור כיון שמוקף צמיד פתיל ואם היתה טומאה כנגד אוירו של תנור וכנגדו עד לרקיע טמא ואינו מטמא מה שתחת העודף ולא מה שעל גבי העודף ולא מה שבתוך התנור כיון שהוא מוקף צמיד כדאמר'.

הלכה יא

קדרה כפויה על פי החבית ומוקפת צמיד פתיל מצלת אבל אם הושיבה כדרכה והקיפה צמיד אינה מצלת כיון שהיא מתטמאה מאוירה אין כלי טמא מציל בצמיד וכדתניא בתוספ' פרק ז' דבבא קמא דכלים:

פרק כב

הלכה א

אין מציל בצמיד פתיל אלא כלים כדתני' בתוספתא וכלי כתוב בפרשה וכל כלי פתוח אשר אין צמיד וגו' הא יש צמיד פתיל עליו טהור הוא כדאמרינן לעיל ולכך שולי

הכלים ודפנותיהם מאחוריהם אין מצילין אלא אם כן שפאן ותקנן ועשאן כלים כדתניא בתוספתא דכלים פ"ז דמזין ומקדשין בהם כיון שתקנם.

הלכה ב

כלי חרס שנתן בהם טיט עד חציו לא בטלו ואם השקיע בו כלים מציל כדתניא בתוספתא כפישה שנתן בה טיט עד חציה והשקיע בה את הכלים רבי יהודה אומר אינו מצלת וחכמים אומרים מצלת והוי דומיא דמתניתין פרק ה' דכלים תנור שנתן בו עפר עד חציו מן העפר ולמטה אינו מטמא באויר כדאיתא התם.

הלכה ג

כלי חרס מציל עד שינקב כמוציא זית ובגדול עד שיפחות ברובו ואם סתם מקום הפחת בצמיד פתיל מצילו אף על פי שאינו חשוב כלי לקבל טומאה וכלי מוקף צמיד שהיה נקוב או סדוק ולא סתם הנקב ניטמא ואינו מציל אם היה כלי אוכלין שיעורו כמוציא זית וכלי העשוי למשקין ככונס משקה העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחומרו כדתנן פ' ג' דמס' כלים ואמרי' (אע"פ) [סוף פ'] המצניע א' רבא חמש מדות בכלי חרס ומדה חמשית הוי ניקב כמוציא רמונים טהור מכלום משום כלי אא"כ יצניעו לגסטרא שנטמא בתוכה גסטרא ואם היה מוקף צמיד פתיל והוא באהל המת אין טומאה נכנסת לו דרך נקב ומציל על כל מה שבתוכו עד שיפחת ברובו וכל כלי פתוח כתיב דרך פתח נכנס לו טומאה ולא דרך נקביו אמר ר' אסי אני שמעתי כלי חרס שיעורו כמוציא רמון אמר ליה רבא שמא לא שמעת אלא במוקף צמיד פתיל שאם ניקב כמוציא רמון אינו מציל והא רבא הוא דאמר מוקף צמיד פתיל עד שיפחת ברובו לא קשיא הא ברברבי ברובו הא בזוטרי כמוציא רמון בטל ליה מכלי ומשמע לפי' רש"י ז"ל דכל שלא נפחת רובו בגדול או כמוציא רמון בקטן מציל בצמיד פתיל בפיו אף על פי שהנקב פתוח אבל הרב ז"ל סבירא ליה דבפחת רובו וכמוציא רמון בעינן נמי צמיד פתיל בנקב ובלא"ה אינו מציל דנקב זה הוי נפתח וכתיב כל כלי פתוח אבל בבציר מהכי לא חשיב פתח ומציל הכלי מה שבתוכו הואיל ומוקף צמיד בפיו ושיעורין אלו נראה דהם בכלל שיעורין הלכה למשה מסיני.

הלכה ד

תנור שהיתה סרידה על פיו ומוקף צמיד ונסדק התנור מלא פי מרדע שלא נכנס טמא נסדקה סרידה מלא פי מרדע נכנס טמא היה עגול הנקב אין רואין אותו ארוך אלא שיעורו כמלא פי מרדע נכנס כדתנן פרק ט' דכלים כתנא קמא דר' יהודה ותניא בספרי אמר רשב"ג הואיל ונאמר צמיד פתיל מה אני מקיים פתוח להביא את הנסדק. תנור

המוקף צמיד פתיל וניקב עינו במקום מרוח מלא כוש נכנס ויוצא דולק נטמא. ניקב מצדו מלא כוש נכנס ויוצא שלא דולק נטמא כתנא קמא דרבי יהודה פרק ט' וכן מגופת חבית שניקבה שיעורה כדי שתכנס קשר שני של שיפון שהוא דק מן הראשון ומחצבים גדולים שניקבו שיעורין מלא קשר שניה של קנה דלא כרבי שמעון דמחלק במתני' אם נקבה מן הצד לאמצע והיינו בזמן שנעשו ליין אבל לשאר משקין נקובתן כל שהוא כדתנן התם והיינו נמי שלא ניקבו בידי אדם בכוונה אבל ניקבו בידי אדם אפילו כל שהוא טמאים כיון שהוא בכונס משקה דנקיבת הנך שיעורי דעד השתא בסתימה שבפתחו אבל השתא איירי כשניקב הכלי עצמו כן כתב הר"ש ז"ל.

הלכה ז

חבית מלאה משקין טהורין ומוקפת צמיד ומניקת של חרס בתוכה החבית ומשקין טהורין ומינקת טמאה כבית שמאי דפ"ט דכלים דחזרו ב"ה להורות כדברי בית שמאי כדתנן התם והרב ז"ל פי' דמינקת זו היא של חרס כמו שפירש גם כן בפי' המשנה וכיון שהיא חלולה ומונחת צדה אחת תוך החבית חשיבא כלי שיש לו בית קבול ונכנסת טומאה לתוכו דרך פיו שבחוץ אף על פי שהוא עקום אבל אין טומאה נכנסת לחבית שהנקב של חבית הרי הוא סתום במינקת ולא חשיב השתא האי נקב של מינקת אלא להכניס הטומאה למינקת בלבד כן נראה לישב דברי הרב ז"ל במה שהשיג עליו הראב"ד ז"ל.

הלכה ח

חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילה כדתנן פ' עשירי בכלים. אגף חצי הנקב וסתם חציו הוי ספק דלא איפשיטא בעי' דרבא פרק הגוזל קמא סתם את הנקב בזמורה צריך למרח מן הצדדין סתמו בשנים ימרח ג"כ בין שניהם כדתנן התם וכן נסר הנתון על פי התנור ימרח ואם היו שתים ימרח בין שתיהן כדתנן התם ואם חברן יפה אינו צריך למרח ביניהן כדתנן התם במה מקיפין בסיד וכו' ובכל דבר המתמרח דהוו צמיד פתיל אבל בעץ ועופרת הוי פתיל ולא צמיד ומקיפין בדבילה שמינה ובבצק שנילושה במי פירות שם במשנה תנן שאין מקיפין בהן ואם הקיף הציל מדאוריתא דהוי צמיד פתיל אבל משום דאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל אמרו שאין מקיפין והיינו משנה ראשונה אבל במשנה אחרונה אמרו מותר כדאסקי' בע"ז פרק רבי ישמעאל.

הלכה ט

מגופת חבית של חלחלה חכמים אומרים אינה מצלת כדתנן פרק עשירי דכלים כיון דמחלחלה לאו צמיד פתיל הוא. הכדור והפקעת של שתי לא הציל עד שימרח מלמעלה

למטה כדתנן התם וכן מטלית של בגד כדתנן היתה של נייר או של עור וקשרה במשיחה אם מירח מן הצדדין הציל כדתנן התם.

הלכה י

חמת של עור הדג ושל נייר דלא מקבל טומאה והלביש בהן את החבית וצררה למטה הרי זו מצלת כדתנן בתוספתא פרק ז' דכלים אבל לא צררה שפי החבית לצד פי החמת אינה מצלת.

הלכה יא

חבית זפיתה שנתקלף הכיסוי וזפת עומד וחזר ודחק הכיסוי בזפת מציל וכן קבותין של מורייס שהם קנקנים שגפתן עם השפה חכמים אומרים מצילין כדתנן בפרק עשירי דכלים:

פרק כג

הלכה א

כל הכלים המצילין בצמיד פתיל והם כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה כלי חרש וכלי נתר וכלי עצמות וכלי עץ הטהורים כדילפי' לכולהו לעיל דמצילין על כל מה שבתוכן וכדתנן פרק עשירי דכלים על הכל מצילין חוץ מכלי חרש שאין מצילין אלא על אוכלין ומשקין וכלי חרס והיינו מדרבנן כדאמרי' פרק חומר בקדש אבל מדאוריתא אבוהן דכולהו כלים דמצילין הוו כלי חרש דכתיבי בהדיא בקרא.

הלכה ב

אדם הנתון בתוך כלי חרס מוקף צמיד טהור דכלי חרס מציל מדאוריתא על כל מה שבתוכו.

הלכה ד

ארובה שבין בית לעליה ונקובה בכונס משקה וקדירה נתונה על פי הארובה קדרה טמאה ועליה טהורה כבית הלל פרק ה' דאהלות והא דקדרה טמאה חומרא בעלמא כן כתב הר"ם סוף פרק תשיעי דכלים היתה שלימה מצילה על הכל מן התורה דמדרבנן אינה מצלת על הכלים כדתנן התם פ' חמישי דחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי וכלי מתכות טמאים ומשקין שבתוכן טהורים וכן אשה ועריב' שלשה בה טמאים והבצק טהור היינו טומאות מדרבנן דאין מצילין אלא על אוכלין ומשקין כדתנן התם. ואם היה הכלי המונח על פי הארובה משאר כלים המצילים בצמיד ואינם מקבלים טומאה כגון כלי גללים וכו' מצילין על כל מה שבעליה אפילו מדרבנן דלא גזרו להציל על הכלים

אלא בכלי חרס כדאמרינן וכלי חרס שהוא טהור לקדש ולחטא' מציל גם כן אפילו מדרבנן כיון שעם הארץ נאמן עליהם כמו שאמרו פרק חומר בקדש וכמו ששנינו פרק ה' דאהלות. אהל הנטוי בעליה ומקצתו מרודד על הארובה מציל מטומאה שבבית שאהל מציל בכיסוי וכדתנן פרק ז' דאהלות כרבי יוסי דסבר מציל והראב"ד ז"ל כתב משום שיפועי אהלים דתנן התם דהוו כאהלים:

פרק כד

הלכה א

בית שחלקו בקנקנים טהורות ופיהן לחוץ מצילין מטומאה שבפנים כדתניא בתוספתא פ"ז בפלוגתא דרבי שמעון ברבי יהודה ואם טחן בטיט ויכול לעמוד בפני עצמו מציל לכ"ע כדתנן התם בתוספתא וכדתנן במתניתין פרק ששי דאהלות. בית שחצצו בנסרים או ביריעות מן הצדדין או מן הקורות טומאה בבית כלים שבחציין טהורים לפי שאהלים מצילין מן הטומאה וכדאיתא לעיל טומאה בחצין כלים שבבית טמאים מידי דהוה אכלי חרס המוקף צמיד פתיל וטומאה בתוכו דאין צמיד פתיל לטומאה כדילפינן לעיל כלים שבחצין טמאים אם יש שם פותח טפח ואם לאו טהורים כדתנן פט"ו דאהלות.

הלכה ג

בית שהוא מלא תבן ואין בין התבן לקורות פותח טפח טומאה בפנים בין בתוך תבן בין למעלה כל הכלים שכנגד יציאת הטומאה טמאים כדתניא פט"ו דאהלות ומפרש בתוספתא האי כנגד יציאה שהוא במלואו של פתח היתה טומאה במקום זה במילואו של פתח כלים שבפנים אם יש במקומן טפח על רום טפח טהורים כדתנן במתניתין ואם לאו טמאים דבחציין נמי אמרינן לעיל אם טומאה בבית כלים שבחצין שאין בו טפח טמאים ואם יש בין תבן לקורות טפח בין כך ובין כך טמאים כדתנן במתניתין דאין התבן נחשב כחצץ ואין מציל על מה שבתוכו בין יש במקומן טפח או לא דסתם תבן דעתו לפנותו.

הלכה ד

כותל שבין שני בתים באהלות פ"ו כותל שבין ב' בתים וטומאה בתוכו הקרוב לטומאה טמא מחצה למחצה שניהם טמאים טומאה באחת מן הבתים וכלים בכותל מחציו וכלפי טומאה טמאים מחציו וכלפי טהרה טהורים מחציו למחצה נמי טמאין כדתנן נמי התם וכן מעזיבה שבין בית ועליה כדתנן נמי התם מעזיבה שהיא לאויר שאין עלייה עליה טומאה בתוכה מחציה ולמטה הבית טמא והעומד מלמעלה אפילו כנגד הטומאה

טהור כמו אם היתה בבית דהא פשטה טומאה בכל הבית היתה טומאה מחציה ולמעלה הבית טהור והעומד מלמעלה כנגד הטומאה טמא כדתניא בתוספתא פ"ד מחצה על מחצה הבית טמא והעומד מלמטה כנגד הטומאה טמא כרבי מאיר דמטמא בתוספתא והוי כמתני' דמעזיבה שבין בית ועליה דתנן דמחצה על מחצה טמאה והראב"ד ז"ל חלק כשמעזיבה עומדת לאויר. וכן כותל המשמש את הבית כגון כותל המפסיק בין בית לחצר או לגנה ידון מחצה על מחצה כדתנן התם פרק ששי ומחצה למחצה הבית טמא והעומד מלמעלה טהור כדתנן וחכמים מטהרים דשדינן לה בתר בית נטל מהכותל מבפנים או הוסיף מבחוץ עד שנמצאת הטומאה מחצי כותל ולפנים הבית טמא ואיפכא הבית טהור וכדתניא התם בתוספתא היתה הטומאה על הכותל אפילו מחציו ולפנים הבית טהור כיון שאין הטומאה בתוך הכותל וכדתני נמי התם.

הלכה ו

בית המשמש את הכותל ידון כקליפת השום כגון כותל שבין ב' כוכין או ב' מערות דנעשו על ידי החפירה ולא נבנה הכותל אין דינם כדין כותל הפנוי בין ב' בתים אלא אם טומאה בכותל ועליה כקליפת השום הבתים טהורים אפילו הכוך שהוא קרוב לטומאה ואם טומאה בבית וכלים בכותל ועליהם כקליפת השום טהורים אפילו קרובים לטומאה וכדתנן פ"ו דאהלות. כותל שחצי עוביו בנין וחציו סלע נידון מחצה למחצה כדתניא התם בתוספתא ונראה דהוי מדרבנן דהא בכותל עצמו דהוי מחצה על מחצה הוי חומרא.

הלכה ח

טומאה שהיתה בין קורות הבית אפילו אין תחתיה אלא כקליפת השום הבית טהור כדתנן פ"ו דאם אין שם פותח טפח רואין את הטומאה כאלו הוא אטום ואין יוצאה הטומאה לבית אלא בוקעת ועולה ואם יש במקומה טפח על טפח הכל טמא כדתנן התם ואם היתה נראית בין כך ובין כך הבית טמא כדתנן התם ופי' הר"ש והעליה טהורה. שני פתחים זו על גב זו וטומאה בכותל שביניהם אם נראית לתוך אחד מהן הוא טמא וחברו טהור ואם לאו נידונין מחצה על מחצה:

פרק כה

הלכה א

עמוד העומד בתוך הבית וטומאה רצוצה תחתיו בוקעת ואינו מטמא אלא כנגד הטומאה לבד כדתנן במתני' פ"ו ובתוספתא כלים שתחת הפרח שבולט מן העמוד מחוץ טפח טהורים כת"ק דרבי יוחנן בן נורי במתניתין דאינו מטמא אלא כנגד הטומאה. טפח על

טפח על רום טפח הרי הוא כקבר סתום ומטמא כל סביביו כדתניא בתוספתא ולא הזכיר בבריתא דהבית כולו טמא.

הלכה ג

טומאה שבתוך הכותל ומקומה טפח על טפח על רום טפח כל העליות הבנויות על כותל זה אפילו הן עשרה טמאות כדתנן ריש פרק ז' דאהלות משום דהכותל משמש להן וראשי קורות העליה תחובות בכותל והכותל גבוה והוי מחיצה לכל העליות שזו למעלה מזו ודוקא כשמקום הטומאה טפח דנחשב כל הכותל כקבר סתום ומביא טומאה לכל העליות אבל אין שם טפח בוקעת כנגדה והצדדין טהורין ואין נידון למחצה על מחצה כיון דאפילו טפח ליכא לצד העליות כך כתב הר"ש ז"ל. בנה בית בצד הכותל מכאן ובית מכאן ובנה עליה על גבי שני בתים העליה טמאה שהאהילה על הקבר שבאמצע קרקע העליה והעליה השניה שעל גבה טהורה שאין הכותל הטמא כותלה וכדתנן התם בההיא מתני' דריש פ"ז וטעמא משום מעזיבה של עליה חוצצת.

הלכה ד

חור גדול שבעובי הכותלים והוא פרדסיק וטומאה בתוכו ודלתות סגורות עליו הבית טהור כן כתב הרב ז"ל ובתוס' פ"ז תניא פרדסקין שהוא פתוח לבית מוגף וטומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך טומאה לצאת ולא ליכנס טומאה בקרקעו או בכותל שלפנים הימנו טומאה בוקעת ועולה ויורדת ורואין את הפרדסקין כאלו הוא אטום ונידון מחצה על מחצה להביא הטומאה לבית.

הלכה ה

שני פרדסקין מתני' פ"ו תנן ב' פרדסקין זה בצד זה או זה על גב זה נפתח אחד מהן הוא והבית טמא וחברו טהור וכתב הרב ז"ל דנפתח אותו שהטומאה בתוכו והשני טהור דאין דרך טומאה ליכנס לו ומכאן נראה שכתב הרב ז"ל בפרדסקין אחת שהוא סגור דהבית טהור דהא תנן במתני' ונפתח אחת מהן שהוא אותו שהטומאה בתוכו ומשמע דוקא נפתח הבית טמא אבל לא נפתח הבית טהור אע"ג דאפשר לומר דאפילו לא נפתח הבית טמא ולא נקט נפתח אלא לאשמועינן אפילו נפתח חבירו טהור ואין טומאה נכנסה לו. היתה טומאה רצוצה בתוך הבנין רואין את הפרדסקין כאלו הן אטומין וידון מחצה למחצה להביא את הטומאה לבית כדתנן התם ספ"ו.

הלכה ו

כזית מן המת מודבק באסקופת הבית מבחוץ הבית טהור כרבי יהושע דפליג אר' אליעזר פי"ב דאהלות היה רצוץ תחת האסקופה ידון מחצה למחצה כדתנן התם היה מודבק למשקוף הבית טמא כדתנן התם לת"ק דרבי יוסי.

הלכה ז

כלב שאכל בשר המת ומת בתוך ג' ימים ומוטל על האסקופה רואין חלל הטומאה אם הוא כנגד המשקוף ולפנים הבית טמא ומכנגד המשקוף ולחוץ הבית טהור כרבי יוסי פי"א דאהלות.

הלכה ח

האשה שמת עוברה בתוך מעיה כיון שנפתח הרחם עד שנראית הראש נטמא הבית מפני העובר אף על פי שעדין לא יצא ואין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראשו כפיקה שראשו עב כפיקה של צמר כדתנן פ"ו דאהלות ומייתי לה פ"ג דבכורות שאם לא העגילו ראשו כפיקה ויצאה מבית לבית כשהיא מקשה לילד והפילה בבית שני הבית ראשון טמא בספק שמא יצא ראשו כיון שלא היה ראשו כפיקה ואם היתה ראשו כפיקה הבית הראשון טהור דלא היתה יכולה להלך על רגליה לפיכך אם היתה ניטלת בזרועותיה כשהוציאוה הבית הראשון טמא בספק כדתנן פ"ו דאהלות וכל שלא יצא ראשון חוץ לפרוזדור אינו כילוד ואינו מטמא אם יצא מת מדאוריתא עד שיצא חוץ לפרוזדור ופתיחת קבר לא מטמאה אלא גזירה שמא יוציא ראשו חוץ לפרוזדור כדאיתא פרק בהמה המקשה וכמו שכתבו התוספות פ"ג דבכורות. האשה שהפילה שליא הבית טמא ודאי דחזקה אין שליא בלא ולד כדאיתא פרק כל היד.

הלכה יא

מי שילדה ב' ילדים א' חי ואחד מת ויצא המת ראשון החי טהור שלא נגע בו אלא מבפנים ואם הוא יצא ראשון הרי הוא טמא שהמת נתגלגל אחריו ונגע בו שאין בו רוח להעמיד עצמו כת"ק דרבי מאיר ספ"ז דאהלות וכן פי' הר"ש ז"ל טמא וטהור על הוולד כפי' הרב ז"ל מכח התוס'.

הלכה יב

האשה שילדה נפל קטן טמאה טומאת שבעה כדאיתא פ"ב מת עוברה בתוך מעיה ונגעה בו החיה טמאה מדרבנן כדאיתא פרק בהמה המקשה אבל מדאוריתא אין מגע בית הסתרים מגע וכן בולע ב' טבעים זו אחר זו אחד טמאה ואחד טהורה ונגעו בתוך מעיו אינו מגע והטהורה בטהרתה כדאיתא פרק בהמה המקשה משום דמגע בית הסתרים

לא מטמא וכדילפינן בנדה פרק יוצא דופן דכתיב וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים זה היסטו שלהם וכתיב וידיו ודרשינן הכי היכא דהיסיט הזב בידיו כלומר בגלוי: